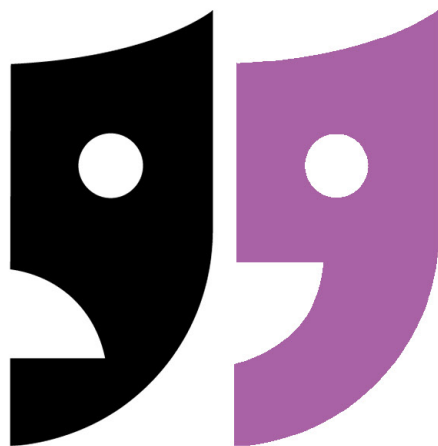

MANŽELSTVÍ NA ZKOUŠKU

Frederick Lonsdale

Přeložil Jiří Zdeněk Novák

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Manželství na zkoušku

Komedie o třech dějstvích

Frederick Lonsdale

Přeložil Jiří Zdeněk Novák

Znění tohoto textu vychází z díla [Manželství na zkoušku](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Dilia v Praze v roce 1965.

§

Text díla (Frederick Lonsdale: Manželství na zkoušku), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 17. 1. 2025.

OBSAH

OSOBY	6
PRVNÍ DĚJSTVÍ	7
DRUHÉ DĚJSTVÍ.....	49
TŘETÍ DĚJSTVÍ.....	99
Poznámka	124

OSOBY

VÉVODA Z BRISTOLU
RICHARD HALTON
MARIE WISLACKOVÁ
HELENA HAYLEOVÁ
SLUHA¹

První dějství: Helenin dům v Londýně; srpen.

Druhé a třetí dějství: Mariin dům ve Skotsku; září.

Mezi prvním a druhým dějstvím uplynou tři týdny, mezi druhým a třetím tři hodiny.

1 Postavu sluhy možno vynechat. Viz poznámku na konci knihy.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Přízemní pokoj v Helenině domě v módní londýnské čtvrti. Vzadu vchod na terasu a do zahrady. Dveřmi vpravo vejde HELENA. Ohlédne se do místnosti, z které přišla a odkud je slyšet hlasy, usměje se, jde zvolna ke stolku a nalévá kávu.

Stejnými dveřmi vejde za okamžik velice rozzlobená MARIE.

MARIE (práskne za sebou dveřmi a otočí se k HELENĚ): Kdyby se tak chtěl tím svým doutníkem zadusit!

HELENA: Nesmíš ho brát tak vážně, milá zlatá.

MARIE: Kdyby to nebyl vévoda, tak po něm ani pes neštěkne. Chlap jeden protivná!

HELENA (podává MARIÍ šálek kávy): Ale co ti vlastně udělal, že se na něj zlobíš?

MARIE: No dovol! Celou tu dobu, co jsme večeřeli, nemluvil o ničem jiném než o ženách přes čtyřicet.

HELENA: Ale to přece nemohlo platit tobě, tys několikrát jasně řekla, že ti ještě není osmatřicet.

MARIE: Řekla... Hm! Narodila jsem se téhož dne jako jeho nevlastní matka, a ta neřekla jen to, co nevěděla. A tohle věděla. Ach, jak já toho chlapa nenávidím!

HELENA: To mě mrzí, protože mně se moc líbí.

MARIE: Nedělej si ze mě legraci!

HELENA: Mně se opravdu líbí, Marie. Proč myslíš, že si ho sem
zvu?

MARIE: Prokristapána! Snad si ho dokonce nechceš vzít?

HELENA: Jak daleko je odtud taxíkem ke kostelu svatého Jiří?

MARIE: Deset minut. Proč?

HELENA: Kdyby mě Jiří teď večer požádal o ruku, tak jsem tam
v pěti minutách pěšky.

MARIE: Ty ses musela zbláznit, Heleno!

HELENA: Myslíš?

MARIE: Vždyt... vždyt on nemá ani grešli.

HELENA: Můj tatínek myslel zřejmě na všechno. Proto naložil ta-
kové kupy okurčiček.

MARIE: Ale copak nechápeš, že kdyby si tě vzal, tak by to bylo jen
a jen pro ty tvoje peníze?

HELENA: Já na tom nevidím nic tak hrozného. S ním zase žila
spousta žen pro jeho peníze. Dokud je měl, ovšem.

MARIE: Mně se z tebe točí hlava, Heleno. Prosím tě, co na tom netvorovi vidíš?

HELENA: Není ošklivý, dobře se obléká, má moc krásný hlas, je vtipný... No líbí se mi prostě.

MARIE: Kdyby sis ho vzala, tak se ti do roka líbit přestane.

HELENA: Nepřestane.

MARIE: Když já jsem před devatenácti lety stála před oltářem a ptali se mě, chci-li toho pána vedle sebe za manžela, tak jsem řekla „ano“. Věřila jsem totiž, že je všechno to, nač nevypadá... A on si mě pak odvezl domů a hned mi dokázal, že je všechno to, nač vypadá.

HELENA (*se smíchem*): Uklidni se, Marie, já to „ano“ hned tak neřeknu. Víš, proč sem vévoda z Bristolu tak rád chodí? Protože mu vyhovuje můj kuchař, protože mu chutná moje šampaňské, protože tu nikdy nemám vysušené doutníky a protože jedině u mě dostane dobrou kávu. Ale pokud jde o mou osobu – ta pro něj vůbec neexistuje.

MARIE: Díky bohu!

HELENA: Ty jsi ale zlá!

MARIE: Naopak, hodná. Myslím to s tebou dobře. Ty si přece můžeš vybrat něco jináčího, než je ten darmošlap. Peněz máš, že nevíš, co s nimi, jsi samostatná, bez rodičů, hezká, mladá...

HELENA: Počkej, počkej – mladá už nejsem.

MARIE: No dovol! Jsi o spoustu let mladší než já a já se ještě počítám mezi mladé.

HELENA: A co kdyby ses ty do někoho zamilovala? To by ses už podruhé neprovdala?

MARIE: To neříkám. Ale než bych to udělala, tak bych koukala, abych ještě před svatbou poznala toho druhého líp, než jsem poznala toho prvního.

HELENA: Jak, prosím tě?

MARIE: Jak? Odvezla bych si ho někam na měsíc na zkoušku.

HELENA (*se smíchem*): A co kdybys za ten měsíc zjistila, že to není ten pravý? Co potom?

MARIE: Dala bych mu peníze na zpáteční cestu a poslala ho domů.

HELENA: Ale... ale nebylo by to pro tebe v jistých situacích nebezpečné?

MARIE: Vůbec ne. Ještě před odjezdem bych mu dala jasně na srozuměnou, že se chci především přesvědčit, jestli se shodneme u stolu. A kdyby vyšlo najevo, že jemu jde jenom o tu druhou shodu, názorně bych mu předvedla, že patřím mezi

těch několik žen v Anglii, které dovedou zacházet s revolverem.

HELENA (*s úsměvem*): A věřily by tomu tvoje přítelkyně?

MARIE: Ty asi ne. Ale protože by klepaly, i kdyby tomu nevěřily, tak je to jedno, nemyslíš?

HELENA: To máš pravdu. Takže bys to udělat měla. Už proto, abys dodala kuráž ostatním ženám.

MARIE: Já se tou myšlenkou obírám velice vážně.

HELENA: To tedy znamená, že existuje někdo, kdo...?

MARIE: Ano. Seděl s námi u večere.

HELENA: Richard!

MARIE: Ano, Richard. Tolik let se už známe a on je tak nesmělý, že se mi neodvážil říct, jak mě miluje.

HELENA: Já si taky myslím, že tě má rád. A je to hrozně milý člověk.

MARIE: Dojem dělá výborný. Ale to ještě neznamená, že má všechny vlastnosti, jaké já hledám.

HELENA: Tak to *jeho* si chceš odvézt někam na zkoušku?

MARIE: Uvažuji o tom. Ovšem...

Je slyšet hlasy; blíží se JIŘÍ a RICHARD.

Ani muk!

Dveřmi vpravo vejde JIŘÍ s RICHARDEM.

VÉVODA: Tak, tady nás máte.

MARIE: Dokážu, kupodivu, velice snadno ovládnout své vzrušení.

VÉVODA: To mám radost.

RICHARD: Zazpívejte nám něco, Heleno.

HELENA: Nezlobte se, Richarde, ale já zpívat neumím.

VÉVODA (HELENĚ): Gratuluji. To je veliká přednost. (*Otočí se k MARII.*) Ale což kdyby nám moje draze milovaná stará přítelkyně Marie zatančila kankán?

MARIE: Já nejsem ani vaše draze milovaná, ani stará, natožpak vaše přítelkyně. A což kdybyste se pokusil říci něco, co má hlavu a patu?

HELENA usedla k pianu a tiše hraje.

VÉVODA (*MARIE*): Ale, ale, vy ošklivá. To je dnes večer už potřetí, co jste se na mě utrhla. (*Chce ji pohladit.*)

MARIE (*se k němu točí zády*): Nesahejte na mě, nemám to ráda.

VÉVODA (*se přiblíží k pianu a zasněně se zaposlouchá do melodie, kterou hraje HELENA*): Báječné! A uklidňující. Jsem totiž dneska v takovém rozkošnickém rozpoložení, že bych si nejraději objednal stovku líbezných dívek s melodickými hlasy, rozsadil je kolem sebe po polštářích a naslouchal jejich zpěvu. Ale musely by zpívat velice tichounce, aby mě neprobudily.

MARIE: Kdybyste to měl v hlavě jen o maličko víc v pořádku, dal byste se sám zavřít do blázince.

RICHARD se dá do hlasitého devótního smíchu.

VÉVODA: Richard buď považuje to, co jste řekla, za vtipné, nebo snědl něco nestravitelného. To mi připomíná tu anekdotu, cos mi vykládal po večeři, Richarde. Pověz ji dámám.

RICHARD (*nervózně*): Jakou anekdotu?

VÉVODA: No tu o tom pánovi, co se smál, když...

RICHARD (*honem*): Tu už jsem zapomněl.

HELENA přestane hrát.

VÉVODA: Prosím tě! Nestyd' se a vykládej!

RICHARD: Já.... já se nestydím, já...

MARIE (přísně): Richarde! Vy si libujete v neslušných anekdotách?

RICHARD: Ale, Marie, co vás to napadá!

MARIE: Tak povídejte.

RICHARD: V téhle je totiž... jedno slovíčko, které bych nerad... před dámami...

MARIE: Tak to slovíčko vynechte.

VÉVODA: To nemůže. V tom je celý ten vtip. (Zasměje se.) Já to budu vypravovat sám. Tak jeden pán...

RICHARD: Neblázni, Jiří!

MARIE: Aha! Tak přece! (HELENĚ.) No prosím, to je to, o čem jsme mluvily. Řekla bys něco takového do Richarda? Co ví žena o kterémkoli muži?

VÉVODA: Ba, ba. Vyznat se v lidech, to předpokládá vynikající pozorovací schopnosti. K tomu nestačí jen úctyhodný věk.

MARIE: Jestli ještě jednou uděláte takovouhle poznámku, tak po vás něčím hodím.

VÉVODA: A pročpak? Překročit čtyřicítku, to přece není žádná hanba. Má nevlastní matka ji překročila už loni a vůbec se za to nestydí.

MARIE: Vy...vy... vy stvůro! (*Odejde do zahrady.*)

VÉVODA: Hm! Něco ji zřejmě pohněvalo. Copak asi?

RICHARD: Jiří, ty se chováš jako klacek.

VÉVODA: Chovám se jako klacek, Heleno?

HELENA: To sice nemyslím, ale Marii jste doopravdy rozzlobil.

RICHARD: A kdybys byl džentlmen, tak půjdeš okamžitě za ní a řekneš jí, jak je ti to líto.

VÉVODA: Podle tebe tedy je džentlmen člověk bezpříkladně odvážný a nepředstavitelně prolhaný.

RICHARD: Tak ty nepůjdeš?

VÉVODA: Ovšem že ne.

RICHARD: Tak se jí půjdu omluvit za tebe. (*HELENĚ.*) Prominete na okamžik? (*Odejde.*)

VÉVODA hledí za ním a povzdychne si.

HELENA: Co znamenal ten povzdech, Jiří?

VÉVODA: Ten vyjadřoval můj hluboký smutek. Smutek, který mě dnes večer skličuje obzvláště bolestně.

HELENA: A pročpak jste smutný?

VÉVODA: Protože mě lidé nechápu a neváží si mě tak, jak bych pro svou milou a laskavou povahu zasluhoval.

HELENA: Laskavou? A jakpak se ta vaše laskavost projevuje?

VÉVODA: Tím, že s účastí myslím na trpící lidstvo. Někdy na ně myslím tolik, že i na své vlastní starosti zapomínám.

HELENA: A nebyl byste šťastnější, kdybyste na ty ubožáky nejen myslel, ale taky pro ně něco udělal?

VÉVODA: Má drahá Heleno! Už samo to myšlení je víc, než se od vévody dá očekávat.

HELENA: Takže vy jste zcela nevšední vévoda.

VÉVODA (*se vděčně ukloní*): A vy jste zcela nevšední žena. Z těch, které jsem dosud poznal, ani jediná nebyla tak bystrá.

HELENA: Tak proto vás nikdy nelákalo manželství?

VÉVODA: Ó, manželství mě nesmírně láká. Dokonce tolik, že mi to vyčítá přemnoho manželů.

HELENA: Vy dobře víte, jak jsem to myslela.

VÉVODA (*s povzdechem*): Ano, vím. A na toto neradostné téma mám zítra v jedenáct hodin dopoledne rokování se svými poručníky a věřiteli.

HELENA: Chtějí, abyste se oženil?

VÉVODA: Důrazně mi to doporučují.

HELENA: A poslechnete je?

VÉVODA: To ještě nevím. Do zítřka do jedenácti je bohudíky daleko.

HELENA: A nechtěl byste zítra večer přijít zase ke mně na večeri a říci mi, jak to dopadlo?

VÉVODA: S největší radostí, Heleno. To je od vás milé. Vy vůbec pro mě máte veliké porozumění.

HELENA: To asi proto, že se mi líbíte.

VÉVODA: Máte výborný vkus. Gratuluji.

Vrací se RICHARD.

RICHARD: Můžeš být sám se sebou spokojen, ty surovče. Podařilo se ti rozplakat něžnou, bezbrannou ženu.

VÉVODA: Tvá charakteristika té vdovy je stejně falešná jako tvé obvinění. Neřekl jsem nic, co by ji mohlo rozplakat.

RICHARD: Jak to, že ne? Velice škodolibě jsi naznačoval, že překročila čtyřcítku.

VÉVODA: To ano. Jenže ona nebrečí proto, že jsem řekl, že překročila čtyřcítku, brečí proto, že ji opravdu překročila.

RICHARD: Nevychovanče!

HELENA: Zlobí se moc, Richarde?

RICHARD: Pevně doufám, že tak rozzlobeného člověka už nikdy neuvidím. Nebyla k utišení. Musel jsem jí dokonce vypravovat tu lechtivou anekdotu, protože se chtěla za každou cenu rozptýlit.

VÉVODA: A rozptýlila se? Smála se?

RICHARD: Vůbec ne. Naopak, zuřila ještě víc.

VÉVODA: Tys popletl pointu, co?

RICHARD: Vůbec ne. Ale ona prohlásila, že ji zná, že ji slyšela od Artura Hollowaye.

VÉVODA: Od toho komika, co umřel před pětadvaceti lety?

RICHARD: No. A zrovna takhle jsem se zeptal já.

HELENA má co dělat, aby se nerozesmála.

VÉVODA: To tedy můžeš být sám se sebou spokojen, ty surovče. Po-
dařilo se ti rozplakat bezcitnou, po zuby ozbrojenou ženu.

HELENA: Půjdu raději za ní, aby nebyla s tím svým neštěstím
sama.

RICHARD: No, prosím vás. A přimluvte se, ať se na mě nezlobí.

HELENA: To víte, že se přimluvím. (*Odchází do zahrady.*) Nalijte si,
Richard! Vás, Jiří, pobízet nemusím. (*Odejde.*)

VÉVODA (*jde okamžitě ke stolku s nápoji a nalévá whisky*): S vodou,
nebo se sodovkou?

RICHARD: Já vůbec nebudu pít, děkuju.

VÉVODA se napije se s velikou chutí.

Poslyš, Jiří, je to pravda, to, co se o tobě po Londýně povídá?

VÉVODA: A co se o mně povídá?

RICHARD: Že jsi úplně na suchu.

VÉVODA: Tentokrát má Londýn zcela výjimečně pravdu. Zítra
dopoledne se musím rozhodnout: buď manželství, nebo
úpadek.

RICHARD: Hm, to tě lituju.

VÉVODA: Tvá soustrast mě hluboce dojíká.

RICHARD: Ale stejně nechápu, kam se podělo celé to tvé závratné jmění.

VÉVODA: Na to se zeptej několika závratně krásných žen. Ano, ano, Richarde, já, Jiří, dvanáctý vévoda z Bristolu, člověk, jehož něžné srdce buší jen a jen pro romantická dobrodružství citu, se mám zítra prodat za peníze. Tam až jsem to dopracoval. (*Napije se.*)

RICHARD: To je opravdu smutné.

VÉVODA: Víc než smutné, Richarde. To je tragické. Víš, co to znamená, Richarde? Že budu nucen být notoricky nevěrný.

RICHARD: Třeba ne. Já znal případy...

VÉVODA: To je od tebe hezké, že se na osud mé budoucí ženy díváš optimisticky, kamaráde. Ale já si od toho pranic neslibuji. Já jsem stvořen pro manželství z lásky.

RICHARD (*s povzdechem*): To nejsi sám.

VÉVODA: Když mám někdy špatné spaní a probudím se velmi časně, už po desáté, tak obyčejně zůstanu ležet a sním si. Poslední dobou si pokaždé sním stejný sen. Kráčím opuštěnou rozkvetlou uličkou, tu uličku přetíná železniční trat a na tom přejezdu stojí mladá, přelíbezná dívka. Učiněný anděl. Uvázla podpatkem ve výhybce a nemůže se dostat ven.

A po kolejích se řítí vlak. Já se vrhám přes závory, sevřu tu dívku do náručí a v posledním okamžiku ji strhnu stranou. Je zachráněna. Stírám si z čela krev – všiml sis dozajista, že sám jsem nevyvázl nezraněn...

RICHARD: Ano, všiml. Jímavá podrobnost.

VÉVODA: ... a uvědomuji si, že jsem našel bohyni, kterou už nikdy z náručí nepustím, kterou...

RICHARD: Mlč. Nevidím pro slzy.

VÉVODA: Já taky ne. Protože má finanční situace je tak žalostná, že se všem kolejím radši zdaleka vyhýbám.

RICHARD: Já ti rozumím, kamaráde. Ani nevíš, jak ti rozumím.

VÉVODA: To mě nesmírně těší, Richarde.

RICHARD: Já jsem se totiž taky zamiloval.

VÉVODA: Nepovídej.

RICHARD: A dokonce už dávno. Řadu let už miluji jednu z nejkrásnějších žen na světě.

VÉVODA: A znám ji?

RICHARD: Velice dobře.

VÉVODA (*dychtivě*): Kdo to je? Kdo to je?

RICHARD: Marie.

VÉVODA (*znechuceně*): Richarde! Když jsem ti vyprávěl o své životní tragédii, o nezměrných hlubinách svého citu, tak mě ani na vteřinu nenapadlo, že bys byl schopen to brát na lehkou váhu, a dokonce si pak dělat legraci.

RICHARD: No dovol. Já si nedělám legraci.

VÉVODA: Přece mi nechceš namluvit, že miluješ tu starou...

RICHARD: Jiří! Jestli se o ní budeš vyjadřovat tímto způsobem, tak s tebou nebudu mluvit.

VÉVODA: Napij se, prosím tě. Nebo jsi toho už vypil příliš moc?

RICHARD: Víš dobře, že piju velice střídmě. Ale teď mi trochu nalej.

VÉVODA (*mu nalévá whisky*): Richarde, chlapče nešťastný, já tě mám rád jako vlastního bratra, to přece víš, ale věř mi, že bych tě radši viděl pod drnem, než...

RICHARD: Už ani slovo proti Marii Wislackové!

VÉVODA: No prosím. Ale to s tím drnem si myslím dál. (*Podává mu sklenici s whisky.*)

RICHARD: Jiří...

VÉVODA: Znal jsi jejího nebožtíka muže?

RICHARD: No jestli! S divoce vražednými úmysly jsem ho pozoroval, jak tu božskou bytost trápí, jak ji zanedbává, jak ji uráží tím věčným pitím...

VÉVODA: A on tak nerad pil!

RICHARD: No dovol! Proč tedy byl v jednom kuse namol?

VÉVODA: Protože jedině v naprostém bezvědomí byl schopen čekat, až ho milosrdná smrt vysvobodí ze spárů té staré...

RICHARD: Jiří! Jestli nepřestaneš tupit tu skvělou a ctihodnou ženu...

VÉVODA: Především, ty sám přestaň s tou pitomou ctihodností. A pořádně se napij.

RICHARD usrkne whisky. VÉVODA mu nabízí Heleninu krabici s doutníky.

Doutník nechceš?

RICHARD: Doutník? To bys mi musel – jako výraz pokorné omluvy – nabídnout ze své vlastní zásoby.

VÉVODA (*s povzdechem tahá z kapsy pouzdro s několika doutníky*):
Tak na. Ale pak nemám být na mizině.

RICHARD si vezme doutník.

RICHARD: Děkuji. A ještě mi zapal.

VÉVODA (*zapaluje jemu i sobě*): A co ona? Miluje tě taky?

RICHARD: Jak to můžu vědět?

VÉVODA: Copak ty ses jí na to nezeptal?

RICHARD: Můj milý kamaráde! Marie může počítat nejméně s pětadvaceti tisíci liber ročně a já mám sotva tři stovky.

VÉVODA: Ne! Já byl přesvědčen, že máš aspoň patnáct set.

RICHARD: To bývalo. Jenže koně, o které jsem se zajímal, neměli naprosto žádnou ctižádost – běhali jenom kvůli zdraví.

VÉVODA: Richarde, všechno, co jsem řekl o Marii Wislackové, беру zpět. Najednou si uvědomuji, že je opravdu hodna tvé horoucí lásky.

RICHARD: Co se to s tebou stalo?

VÉVODA: No, dověděl jsem se právě, že má pětadvacet tisíc ročně.

RICHARD: A v tom vidíš jediný důvod mé lásky?

VÉVODA: Jediný *možný* důvod tvé lásky.

RICHARD: Tak aby mezi námi bylo jasno, Jiří: Kdyby byla Marie chudá jako kostelní myš, tak ji požádám o ruku ještě dnes v noci. Teď hned.

VÉVODA: Tak to jsi v tom až po uši, chudáku.

RICHARD: Teď snad chápeš, proč...

VÉVODA: Chápu. Teď už chápu všechno. A protože uznávám přísloví „Kdo chce kam, pomozme mu tam“, milerád ti pomůžu.

RICHARD: Jak?

VÉVODA: Okamžitě půjdu k Marii a vzletnými slovy a chvějícím se hlasem jí povím o tvé lásce.

RICHARD: A...?

VÉVODA: A přinesu ti její odpověď.

RICHARD: Opravdu bys to udělal?

VÉVODA: Vzpomeň si, jak jsem zachránil tu dívku na kolejích.

RICHARD: Tak dobře. Ale ten chvějící se hlas, ten prosím tě přenech mně.

VÉVODA: Správně. Tím ji okouzlíš sám. Za chvílku.

RICHARD: Jak to za chvílku?

VÉVODA: Jsem rozhodnut, Richarde, ještě dnes ti poskytnout ten bláhový dojem, že jsi nejšťastnější muž pod sluncem.

RICHARD: Jak to chceš zařídit?

VÉVODA: Až jí vylíčím tvé city, pošlu ji sem a ty moje slova potvrdíš.

RICHARD: Ne, to je vyloučeno. K tomu bych nesebral odvahu.

VÉVODA: Musíš ji sebrat!

RICHARD: Nejméně stokrát jsem ji už sbíral a v posledním okamžiku jsem ji vždycky zase ztratil.

VÉVODA: A zkoušel jsi to s whisky?

RICHARD: Samozřejmě.

VÉVODA: No a?

RICHARD: Jednou večer jsem se posadil k celé láhvi Queen Anne a učil se nazpaměť srdceryvné vyznání lásky, ale když jsem pak vešel do pokoje, kde Marie seděla, nepodařilo se mi vyslovit ani „dobrý večer“.

VÉVODA: Při pití musíš vědět, kdy přestat, kamaráde.

RICHARD: Já to nikdy nepoznám. A tak jsem odsouzen k věčné samotě a k životu mládeneckému.

VÉVODA: Nesmysl! Jestli ji doopravdy miluješ, tak se ještě dnes vyjádříš!

RICHARD: Říkám ti, že to nedokážu...

VÉVODA: Dokážeš! Abys věděl, že to nic není, pronesu to slíbené úvodní slovo v tvé přítomnosti. Až se Marie vrátí ze zahrady, přinutím se ze všech sil, abych k ní byl milý, a řeknu jí, že... No prostě připravím pro vás oba příznivou situaci. Pak v pravou chvíli navrhnou Heleně, aby se se mnou šla projít do zahrady, vy dva tu zůstanete sami, a ty jí otevřeš své srdce.

RICHARD: Nene!

VÉVODA: Neodmlouvat!

RICHARD: Tak já tedy... Ale... ale jak mám začít?

VÉVODA: Nu, já jsem dotyčnou dámu obyčejně objal, oběma rukama, pohlédl jsem na ni lehce přivřenýma očima a zašeptal jsem sametovým hlasem: „Miláčku! Pojďme někam, kam nemůže přijít váš manžel.“

RICHARD: No dovol, Jiří...

VÉVODA: Aha, no ovšem, to se v tomto případě nehodí. Musíme vymyslet něco jiného. Třeba... Už to mám. Některé ženy milují násilí, brutalitu...

RICHARD: Prosím tě, všiml sis někdy, jakou má Marie sílu?

VÉVODA: Hm, to je pravda. Tak na ni musíš něžně. Musíš se k ní lísat...

RICHARD: To taky nejde. To by si mohla myslet, že jí chci jen pro ty její peníze.

VÉVODA: To si nebude myslet v žádném případě. Na to je moc ješitná.

RICHARD: Zase už začí...?

Je slyšet HELENIN smích.

VÉVODA: Psst! (*Ukazuje RICHARDOVI, že mu drží palec.*)

RICHARD (*tiše*): Já to tedy zkusím. Ale budeš k ní opravdu milý?

VÉVODA: Tak, že mě vůbec nepoznáš.

Vstoupí HELENA s MARIÍ. VÉVODA si nasadí přesládlý úsměv.

HELENA: Měli byste jít do zahrady. Je kouzelná noc.

VÉVODA: To vidíme i tady. Dvě nejkrásnější hvězdy sestoupily až k nám.

MARIE: Kolik jste toho vypil?

VÉVODA: Moc. Musím doznat, že moc, má mladičká přítelkyně. Richard, ten nepije skoro vůbec, tomu stačí jedna sklenička na celý večer, a tak jsem musel pít za něho.

MARIE: Opravdu pijete tak málo, Richarde?

VÉVODA: Opravdu.

RICHARD jen kývne hlavou.

MARIE: To ráda slyším.

VÉVODA: Marie!

MARIE: Ano?

VÉVODA: Mám takový dojem, že jsem dnes večer řekl něco, co se vás dotklo. Je-li tomu tak, odpusťte mi to, prosím.

MARIE: Kristepane, vy jste toho musel vypít víc, než si dovedu představit.

VÉVODA: Nemohl jsem si pomoci, Marie. Musel jsem pít, abych utopil ten nepříjemný pocit provinění.

MARIE: Hm!

VÉVODA: Zatímco jste se procházely po zahradě, Richard mi tu totiž domlouval. Tak mírně, tak přelaskavě, s takovým porozuměním poukazoval na některé mé drobné nedostatky, že jsem byl nucen si říci: Nene, s Jiřím, dvanáctým vévodou z Bristolu, to není docela v pořádku.

MARIE: Hm!

VÉVODA: Zato Richard sám se mi náhle objevil v novém světle. Já ho vlastně neznal. Já vlastně nevěděl, jak skvělý je to přítel, jak vynikající je to člověk.

MARIE: Hm!

VÉVODA: Nenachladila jste se v té zahradě, má předrahá Marie?

MARIE: Ne. Proč?

VÉVODA: Ale polekal jsem se, že jste ztratila hlas. To se vám nepodobá, že byste dokázala říkat jen „hm“.

MARIE: Poslouchám prostě. A napjatě. Tak povídejte, co vám Richard říkal.

VÉVODA: Co říkal o mně, o tom z vrozené skromnosti pomlčím. Vás bude zajímat, co říkal o sobě.

MARIE: No?

VÉVODA: Nebudu to opakovat slovo od slova. Stačí, když řeknu, že z toho jasně vysvitla jeho dobrota, něžnost, úcta k stáří, láska k dětem...

MARIE: Kolik jich má?

VÉVODA: Richard je starý mládenec.

MARIE: To není odpověď na mou otázku.

VÉVODA: Žádné děti nemá, samozřejmě.

MARIE: Jak to můžete vědět?

VÉVODA: Nu, není to prostě ten typ!

MARIE: Aha. Tak dál!

VÉVODA: To je vlastně všechno.

MARIE: A říkáte, že tyhle sentimentální řečičky z vás najednou udělaly jiného člověka!

VÉVODA: Jsem přesvědčen, že se ráno probudím se svatozáří.

MARIE: A já jsem přesvědčena, že se ráno probudíte s pekelným bolením hlavy a vůbec už nebudete vědět, jaké jste tu mlel pitomosti.

VÉVODA: Prosím, tak já už neřeknu ani slovo.

HELENA: Nene, Jiří, jen mluvte. Mě to ohromně zajímá.

VÉVODA: Děkuji vám, Heleno. Ale já se opravdu raději odmlčím. Kdybych ty překrásné Richardovy věty opakoval, určitě bych se dojetím rozplakal. Vím jenom, že se najednou cítím lepší, čistší, že bych... že bych... ano, že bych se chtěl sblížit s božskou přírodou. Přál bych si kráčet po zrosené trávě, vdechovat vůni květin (*kráčí ke dveřím do zahrady*), naslouchat ptáčkům, jak pějí své prostinké písňě lásky...

MARIE: To musíte počkat do rána, teď v noci ptáčci nepějí.

VÉVODA: Pro vás ne, Marie, pro vás ovšem ne. Heleno, nechtěla byste se se mnou projít po zahradě?

HELENA: S radostí.

VÉVODA: Tak pojďte. Ale nezlobte se, když budu jen snít a mlčet.

HELENA: To mi nevádí, Jiří.

Odejdou do zahrady.

MARIE: A co vy? Vy nechcete jít naslouchat ptáčkům, jak pějí své prostinké písňě lásky?

RICHARD: Jiří trochu přeháněl, já vím...

MARIE: Co se to s ním stalo, prosím vás? Já přece vím, jak mě nenávidí.

RICHARD: Mýlíte se, Marie. Říkal tu o vás moc krásné věci.

MARIE: Například?

RICHARD: Že máte zlaté srdce.

MARIE: Hm! A co jste to říkal vy jemu, že ho popadla touha kráčet po zrosené trávě?

RICHARD: Ale nic zvláštního. Líčil jsem mu, jak se někdy cítím osamělý, jak mi bývá smutno, když si nemám s kým pohovořit, když nemám nikoho, o koho bych se staral... Vykládal jsem mu, jak prázdný a truchlivý život vede muž, který nemá vedle sebe milující ženu...

MARIE: No, jen dál!

RICHARD: Nene, vás by to nudilo.

MARIE: Vůbec ne.

RICHARD: Děkuji vám. Nu, prostě jsem mu načrtl idylický obrázek, jak se večer vracím k rodinnému krbu...

MARIE: A odkud se vracíte?

RICHARD: Jen tak... zvenku.

MARIE: Hm. No a?

RICHARD: A jak usedám k večeři se skvělou ženuškou...

MARIE: ... které rychle řeknete pár sladkých frází, než se půjdete převléknout a poběžíte za jinou.

RICHARD: Za jinou? Já? Já bych se večer nehnul z domu.

MARIE: Neobvyklé, ale zajímavé. A o čem jste mluvil ještě?

RICHARD: Pak už jsem jen opakoval, jaké by to pro mě bylo štěstí, kdybych nemusel chodit na špatnou večeři do klubu, sám a sám...

MARIE: A proč se s těmito názory neoženíte?

RICHARD: Ach...

MARIE: Co tím chcete říci?

RICHARD: Láska hodné, dobré ženy, to mi není souzeno.

MARIE: Tak to zkuste s těmi druhými. Těch jsou spousty, můžete si vybrat.

RICHARD: O ty nestojím. Na celém světě existuje jen jedna jediná žena, s kterou bych si přál žít bok po boku.

MARIE: A už jste jí to řekl?

RICHARD: Ne.

MARIE: Proč ne?

RICHARD: Protože se bojím, že by se mi vysmála. Je příliš vznešená, příliš půvabná, abych se já mohl odvážit... Nene. Jsem odsouzen milovat ji z dálky, zbožňovat ji mlčky...

MARIE: Neplácejte pitomosti!

RICHARD: Prosím?

MARIE: Proč kolem toho pořád chodíte jako kolem horké kaše?
Tak se mi jednoduše podívejte do očí a řekněte hezky zpříma:
„Marie, já vás mám rád.“

RICHARD: Vy... vy to víte?

MARIE: Snad si vážně nemyslíte, že se umíte přetvařovat?

RICHARD: Já... Marie... já...

MARIE: Tak máte mě rád, nebo ne?

RICHARD: Šíleně. Z celého srdce, z celé...

MARIE: To stačí. Jde vám o manželství, nebo o to druhé?

RICHARD: Kdybych se směl stát vaším manželem, dal bych za to deset let života.

MARIE: Já vás chci doprovodit k oltáři, a ne ke hrobu. Mám vás totiž moc ráda, Richarde.

RICHARD: Marie! Je to vůbec možné? Proč vy byste mě mohla mít ráda?

MARIE: Bylo by od vás moudřejší, kdybyste mě sám zasypal pádnými důvody, nemyslíte?

RICHARD: To ano, to asi ano, jenže...

MARIE: Naštěstí jste jediný muž, který mě přiměl uvažovat o druhém manželství.

RICHARD: To je tak nádherné, že to snad ani nemůže být pravda.

MARIE: Nevzrušujte se zbytečně, to byl jenom úvod. To hlavní teprve přijde. Mluvme prakticky.

RICHARD: Ano, to vítám.

MARIE: Já mám minimálně pětadvacet tisíc ročně.

RICHARD: Blahopřeji.

MARIE: Děkuji. Kolik máte vy?

RICHARD: Já?

MARIE: Ano, vy.

RICHARD: Nu... to je... to je různé. Někdy mám víc, někdy zas míň...

MARIE: A kolik máte, když máte víc?

RICHARD: Víte, Marie, já... pro mě peníze znamenají tak málo, že... že vlastně ani nevím, jak na tom jsem.

MARIE: Kdo jsou vaši bankéři?

RICHARD: E... já je střídám. Mně je to prostě jedno.

MARIE: Jste schopen mě živit?

RICHARD: Samozřejmě. Jenomže... jenomže vy jste asi zvyklá na jinou úroveň.

MARIE: Buďte klidný, já mám dost pro nás oba i na úroveň, na kterou jsem zvyklá. Takže peníze nejsou rozhodující.

RICHARD: Tím lépe.

MARIE: Rozhodující je něco jiného: Víte jistě, že bychom byli šťastni?

RICHARD: Já bych byl nevýslovně šťastný.

MARIE: Vzhledem k tomu, že ten podnik budu financovat já, měl byste v té odpovědi především myslet na mě. Ptala jsem se:

„Víte jistě, že bychom byli šťastni?“, ale to pochopitelně znamenalo: „Víte jistě, že bych já byla šťastná?“

RICHARD: O nic jiného bych se nesnažil. Vždyť mě přece už dlouho znáte.

MARIE: Ježto jsem byla už jednou provdaná, vím velice dobře, že překvapení po svatbě nejsou vyloučena.

RICHARD: Mí přátelé o mně říkají, že jsem milý, nenáročný mládenec, velice prostinký...

MARIE: To se o prvním manželovi říkalo taky. A pak se ukázalo, že je to pravda. Počkejte, Richarde. Vy tvrdíte, že mě milujete.

RICHARD: Z celé duše, z celého...

MARIE: Na ornamenty si nepotrpím. „Miluji vás“ docela stačí.

RICHARD: Miluji vás, Marie.

MARIE: Tak dobře. Já mám ve Skotsku dům. Co je dneska?

RICHARD: Úterý.

MARIE: Úterý? Ano, ano, úterý. Tak tedy ve čtvrtek odjedeme spolu nočním vlakem do Skotska a strávíme měsíc v mém domě.

RICHARD: My dva?

MARIE: Jen my dva. Jako manželé.

RICHARD: J... j... jako manželé?

MARIE: Ano.

RICHARD: No to je úžasné. To je jedinečné.

MARIE: Těší mě, že se vám to zamlouvá. Budeme spolu snídat, obědvat a večeřet, jako kdybychom byli svoji.

RICHARD: Vy jste báječná, Marie! Tak... tak nekonvenční...

MARIE: Hm. Když si o vás po tom měsíci budu myslet totéž, co si o vás myslím teď, když prostě zjistím, že si i nadále přeju s vámi žít, tak se za vás provdám.

RICHARD: A když ne, tak jsme aspoň prožili nádherné čtyři týdny, vidíte?

MARIE: Hm!

RICHARD: Marie! Já... já marně hledám slova, kterými bych vyjádřil svůj obdiv. To je velkolepý nápad! Vy jste skvělá žena. Odvážná, originální, moudrá. Ano, ano, hlavně moudrá. Kdyby všechny ženy byly tak moudré jako vy, to by se to, panečku, na světě žilo!

MARIE: Už jste domluvil?

RICHARD: Kdepak! V tom chvalozpěvu bych mohl pokračovat celé hodiny, celou noc...

MARIE: Radši v něm nepokračujte, ještě jste neslyšel všechno.

RICHARD: Už mlčím a poslouchám, drahoušku.

MARIE: Každý večer, jakmile hodiny v hale odbijí jedenáct...

RICHARD: Má předrahá!

MARIE: ... vezmete si klobouk a svrchník...

RICHARD: Proč to?

MARIE: ... odejdete z domu...

RICHARD: Aha, už vím! Půjdu ven s pejsánkem.

MARIE: Nikoli, s lucernou.

RICHARD: S lucernou?

MARIE: Abyste trefil do hotelu, který je dost daleko.

RICHARD: A co tam budu dělat, v tom hotelu?

MARIE: Spát.

RICHARD: Tak... tak já nebudu spát v domě?

MARIE: Nikoli.

RICHARD: A... a co když bude pršet?

MARIE: Tak si vezmete plášť do deště a deštník.

RICHARD: Ale... ale já se domnívám, Marie, že byste mě poznala mnohem líp, kdybych byl s vámi nepřetržitě, i v noci.

MARIE: V mém domě nezůstávají muži přes noc.

RICHARD: Ale snad si nemyslíte, že nejsem džentlmen?

MARIE: To vám řeknu od čtvrtka za měsíc. Jestli ovšem přijímáte můj návrh.

RICHARD: Ovšem že ho přijímám. A udělám všechno, abych vám dokázal, že se mnou budete šťastná.

MARIE: Nechci nic jiného, než abyste se celý ten měsíc choval přirozeně.

RICHARD: Jinak se ani chovat neumím.

MARIE: To se ukáže. A teď mi dejte přinést plášť.

RICHARD: Copak vy už chcete jít?

MARIE: Ovšem. Je hrozně pozdě a já jsem zvyklá být o půl dvanácté v posteli.

RICHARD (*zazvonil na sluhu*): Milerád si osvojiím stejný zvyk, miláčku.

Vstoupí *SLUHA*.

Plášť paní Wislackové, Francisi.

SLUHA: Prosím, pane. (*Odejde.*)

RICHARD: Smím vás doprovodit?

MARIE: Není třeba. Přes zahradu to mám pár kroků.

SLUHA přináší plášť. RICHARD jej od něho vezme.

RICHARD: Pomohu paní Wislackové sám.

SLUHA: Prosím, pane. Poroučím se, madam. (*Ukloní se a odejde.*)

MARIE (*zatímco jí RICHARD pomáhá do pláště*): Tak tedy ve čtvrtek.

RICHARD: Ano, ve čtvrtek.

MARIE: Stavte se pro mě a na nádraží už pojedeme spolu. Dobrou noc.

RICHARD: Dobrou noc, Marie. (*Políbí jí ruku.*)

MARIE: Doufám, že se ve vás nezklamou.

RICHARD: Jistě ne.

MARIE odejde, RICHARD se za ní okamžik zasněně dívá, pak bujaře přistoupí ke stolku s nápoji a nalije si štědrrou dávku whisky. Ze zahrady se vrací VÉVODA.

VÉVODA: Tak co? Vidím, či nevidím šťastného muže?

RICHARD: Vidíš.

VÉVODA: Vyslyšela tě?

RICHARD: No.

VÉVODA: Sláva!

RICHARD: Ale taky mě neodmítla.

VÉVODA: Hm. Tak co vlastně udělala?

Přichází HELENA, rovněž ze zahrady.

HELENA: Marie obcházela ve výborné náladě, Richarde. Mohu vám zřejmě gratulovat.

RICHARD: No... vlastně můžete, Heleno.

VÉVODA: Tak jak to dopadlo? Zasnoubili jste se, nebo ne?

RICHARD: Jenom napůl.

VÉVODA: A kdy se zasnoubíte docela?

RICHARD: Za měsíc. Aspoň doufám.

HELENA (*s úsměvem*): A pročpak až za měsíc?

RICHARD: Protože jsou, bohužel, na světě tvorové jako tuhle Jiří. A ženy pak pochopitelně podezírají všechny muže do jednoho.

HELENA: Rozumím. Jedete s Marií na měsíc do Skotska, vidíte?

RICHARD (*s údivem*): Ano. Jak to víte?

HELENA: Marie je moje přítelkyně, Richarde.

VÉVODA: Musím vás upozornit, že v tuto pozdní hodinu nemívám valné úspěchy při luštění šarád.

RICHARD: Jedu s Marií do jejího domu, Jiří. Strávíme tam spolu čtyři neděle, abychom se přesvědčili, máme-li opravdu vlastnosti, jaké jsou zárukou šťastného manželství.

VÉVODA (*HELENĚ*): A to mi chtěl namluvit, že je nesmělý chlapecek! Tenhle přeborník, který si troufá strávit třicet dní a nocí s jednou ženskou!

RICHARD: Za prvé tě důrazně žádám, abys o Marii Wislackové mluvil výhradně jako o dámě. A za druhé tě upozorňuji, že s ní nebudu trávit noci.

VÉVODA: Ne?

RICHARD: Ovšem že ne. Já budu spát v hotelu.

VÉVODA: Cože? To se každý večer sebereš a půjdeš z domu?

RICHARD: Samozřejmě. Jako džentlmen si jiné řešení nedovedu ani představit.

VÉVODA: A co když bude pršet?

RICHARD: S tím počítám a vezmu si s sebou nepromokavý plášť.

VÉVODA: Co vy tomu říkáte, Heleno?

HELENA: Já se na tyhle věci dívám jinak než Marie. Já bych v podobném případě do Skotska nejela, zvláště ne teď, když se blíží zima. Kdyby *mně* se někdo líbil, tak bych si ho okamžitě vzala.

VÉVODA: Správně.

RICHARD: Lituji, ale já souhlasím s názorem paní Wislackové.

VÉVODA: A myslíš, že v té zkoušce obstojíš?

RICHARD: Budu se snažit.

VÉVODA: Kdybych ti aspoň mohl napovídat! Počkat! Momentíček!

RICHARD: Co je?

VÉVODA: V mém geniálním mozku se zrodil vynikající nápad.
Richarde, já ti prokážu neocenitelnou službu.

RICHARD: Jakou?

VÉVODA: Každý večer, až se vrátíš do hotelu, najdeš v pokoji přítele, který ti poradí, co máš říkat a jak se máš chovat příští den.

RICHARD: Jak to myslíš?

VÉVODA: Tak jako tak jsem chtěl odjet z Londýna. Začíná mi tu hořet půda pod nohama. Dokonce se ode mě žádá, abych neprodleně učinil rozhodnutí, které učinit nechci. S radostí tedy strávím pokojný měsíc ve Skotsku.

RICHARD (zazáří): Se mnou?

VÉVODA: Ano.

RICHARD: No to by bylo báječ... (Zarazí se a zesmutní.) Nene, to nepůjde.

VÉVODA: Proč ne?

RICHARD: Marie by s tím nesouhlasila.

VÉVODA: Ta sta... stálice na tvém nebi nemusí nic vědět. Zapišu se v tom hotelu jako Smith. Pouze můj zjev a moje chování prozradí, že jsem vévoda.

RICHARD: Já bych byl strašně rád, Jiří, ale...

VÉVODA: Jaképak ale. Kdy jedete?

RICHARD: Ve čtvrtek v noci.

VÉVODA: Já tedy pojedu v pátek ráno.

RICHARD: To se ale musíme o leccěms podrobně domluvit.

VÉVODA: Samozřejmě. Máš doma whisky?

RICHARD: Mám.

VÉVODA: Tak vzhůru k tobě! (Zazvoní.)

HELENA: Ale já vás nevyháním, pánové.

VÉVODA: To bychom taky neodešli, Heleno.

HELENA (s úsměvem): A nezapomněl jste, že zítra u mě večeříte?

VÉVODA: Ovšem že ne. Už teď se těším.

Vstoupí *SLUHA*.

HELENA: Pánové odcházejí, Francisi. Vyprovodte je.

SLUHA se ukloní a čeká.

HELENA: Dobrou noc, Jiří.

VÉVODA: Dobrou noc, Heleno.

HELENA: Dobrou noc, Richarde.

RICHARD: Dobrou noc. Kdybyste věděla, jak jsem šťastný, Heleno!

HELENA: Držím vám palec, Richarde.

VÉVODA: Tak pojď, kamaráde, pojď.

Odejdou se SLUHOU dveřmi vpravo.

HELENA (*se na okamžik zamyslí; pak rozhodně přistoupí k telefonu a zvedne sluchátko*): Mayfair jedna nula šest dva, prosím. – Dům paní Portiousové? Buďte tak laskav a řekněte paní Portiousové, že slečna Helena Hayleová k ní bohužel nemůže v pátek večer přijít, protože musí odcestovat do Skotska. – Ano, do Skotska. – Děkuji vám. (*Zavěsí.*)

Opona.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

O tři týdny později v domě Marie Wislackové ve Skotsku.

Pokoj ve starém zámečku. Stěny obložené dubem, honosný krb, v němž hoří oheň, staré obrazy, důkladný, pohodlný nábytek. Na malém stole je prostřeno pro jednu osobu. V lenošce u krbu sedí HELENA a čte nějakou knihu.

MARIE (*vstupuje zleva a pohlédne na hodiny*): Za deset minut dvě!
A ten panák, co se ti z nepochopitelných důvodů líbí, se, jak vidím, pořád ještě neráčil dostavit.

HELENA: No, ještě nepřišel.

MARIE: Jako kdyby nevěděl, že mi ta pakáž sluhovská dala na hodinu výpověď a že musíme všechno dělat my dvě!

HELENA: To ví, to je pravda.

MARIE: Tak proč nepřijde k tomu obědu přesně v jednu, zvláště když jsi ho o to výslovně prosila?

HELENA: Mám strach, že se mu něco stalo.

MARIE: Já mám strach, že ne.

HELENA se usměje.

Kde, prosím tě, bereš tu shovívavost, Heleno? Jedeš za ním přes hory a doly, uprosíš mě, abych ho nechala u sebe v domě, i s Richardem, obskakuješ ho jako nějaká služtička – a on... darmo mluvit!

HELENA se stále usmívá.

A ty se jen usmíváš. Chm! Copak ty si ani po těch třech nedělích ještě neuvědomuješ, že je to ten nejodpornější chlap, jakého kdy země nosila?

HELENA: Uvědomuju si jenom to, že jsem ohromně šťastná.

MARIE: Ty ho máš pořád ještě ráda?

HELENA: Jakživa jsem nebyla tak šťastná, Marie.

MARIE: Pane na nebi! Tobě nejde na nervy ani to jeho bezpříkladné sobectví?

HELENA: Ne. To je součást jeho výchovy. (*Vstává, jde ke stolu a vezme do ruky překrásnou schránku na šperky.*) On ani neví, že je sobecký.

MARIE: Ale ty to víš. A přesto se ti nepřestal líbit?

HELENA zavrtí hlavou.

Já už se v tobě nevyznám.

HELENA jí podává schránku na šperky.

Co je to?

HELENA: Dáreček pro tebe, Marie. Dala jsem si ho poslat z Londýna.

MARIE: To je překrásná skříňka. Překrásná! Ale co tě to napadlo? Vždyť já nemám ani svátek, ani...

HELENA: To je jen nepatrný výraz mé vděčnosti.

MARIE: Vděčnosti? Za co?

HELENA: Žes mi umožnila strávit tři neděle ve společnosti Jiřího.

MARIE (*s povzdechem*): Vidím, že ti není pomoci. A moc bych ti přála, abys vypadala pořád tak šťastně jako teď.

HELENA: Děkuju ti, Marie.

MARIE: Zřejmě tě už požádal o ruku, co?

HELENA: Ještě ne, ale určitě to udělá co nevidět.

MARIE (*vrčí hlavou*): Kams to dala rozum? Kams to dala rozum, holka? (*Znovu pohlédne na hodiny.*) Hm, skoro dvě! A Richard tu taky ještě není.

HELENA: Cesta z vesnice je přece hrozně příkrá. A je to sem přes tři míle.

MARIE: Ale vždyť tam šel už před dvanáctou.

HELENA: Jde jistě pomalu do toho kopce. Nezapomínej, žes ho dneska poslala na nákup už podruhé.

MARIE: Někdo musí nakoupit, když se mi ta banda služebnická rozutekla. A že se porouchalo auto, za to taky nemůžu.

HELENA: Já vím, že ne. Já ti jen připomínám, že jsme tu na pořádném kopci.

MARIE: Ty máš pro každého nějakou omluvu. – Pověz mi, Heleno, ale upřímně; co ty si o Richardovi myslíš?

HELENA: Že je to jeden z nejmilejších, nejlaskavějších a nejspolehlivějších mužů, které znám.

MARIE: Mně se taky zdá. Jen jestli se nepřetvařuje.

HELENA: To určitě ne. A kdyby, tak by to znamenalo, že se musí obdivuhodně ovládat.

MARIE: Jak to?

HELENA: Nu, tys přece dělala všechno na světě, abys vypátrala, jestli není popudlivý a zlostný a...

MARIE: No dovol! K nikomu na světě jsem jakživa nebyla tak vlídná jako k němu. Chceš snad tvrdit, že na něj nejsem hodná?

HELENA: On sám tvrdí, že jsi anděl.

MARIE: Kdy to řekl?

HELENA: Včera večer, dneska ráno... Říká to pokaždé, když o tobě mluví.

MARIE: Třeba doufá, že mi to povíš.

HELENA: Zřejmě ho pořád ještě dobře neznáš, když si o něm můžeš myslet něco takového.

MARIE: No... v každém případě mě těší, že to říká.

Je slyšet VÉVODU, jak si bezstarostně hvízdá.

HELENA (*se rozzáří a vykročí ke dveřím*): Jiří! A zřejmě je v dobré náladě.

Vstoupí VÉVODA.

VÉVODA: Je na světě něco úchvatnějšího než skotská krajina za slunného dne?

MARIE: Ovšem. Vy.

VÉVODA: Děkuji, Marie.

HELENA: Mám velikou radost, že se vám nic nestalo, Jiří.

VÉVODA: Vy jste se bála, že se mi něco stalo? Proč?

HELENA: Protože jsem vás prosila, abyste přišel přesně v jednu, když tu teď nemáme žádné služebnictvo. A tak jsem si už ve čtvrt na dvě říkala, že se vám *muselo* něco stát, když nejdete, ačkoli dobře víte, že já a Marie musíme teď dělat všechnu práci samy.

VÉVODA: Ale to je od vás roztomilé, Heleno, že jste se o mě bála. Jsem vám za to nesmírně vděčný.

Podá HELENĚ klobouk a hůl a dá si pomoci z pláště. HELENA všechno pověsí na věšák.

Ale jak vidíte, nestalo se mi nic. Seděl jsem venku v altánu a psal dopis do Morning Postu. K té diskusi, víte, na téma „Proč Anglie nevede ve sportu“. Po obědě vám ten dopis přečtu.

HELENA: To bude báječné.

VÉVODA: Jsem přesvědčen, že můj příspěvek vyvolá obrovskou senzaci.

MARIE: Obrovskou senzaci vyvolá už sám fakt, že umíte psát.

VÉVODA *ji neuzná za hodnou pohledu.*

VÉVODA: Je už oběd, Heleno? Mám hrozný hlad.

HELENA: Oběd je hotov už skoro celou hodinu, Jiří.

VÉVODA (*se zachmuří*): Tak? Doufám, že jste to zatím nenechaly vystydnout? To by bylo mrzuté.

MARIE (*HELENĚ*): On... doufá... že jsme to... Panebože, dej mi sílu!

HELENA: Hned vás obsloužím, Jiří. Posadte se.

VÉVODA (*usedne, rozkládá si na kolena ubrousek a pohlédne vlídně na MARI*): A copak vy jste dělala celé dopoledne, Marie?

MARIE: Uklízela ten příšerný nepořádek ve vašem pokoji a pomáhala Heleně vařit.

VÉVODA: Vidíte, vidíte! Kdybyste se nebyla hádala se služebnictvem, nemusela jste takové věci dělat.

MARIE: Já jsem se se služebnictvem nehádala.

VÉVODA: No tak se služebnictvo hádalo s vámi. To je ovšem rozdíl jen ve formulaci.

MARIE (*jen vybuchnout*): Jiří!

VÉVODA: Ano, zlatíčko?

MARIE: Podívejte se na mě!

VÉVODA se na ni pozorně zahledí.

VÉVODA: Copak? Snad ne nějaká další vráska?

MARIE (*skrže zaťaté zuby*): Můj výraz vám neříká nic?

VÉVODA: Ale! Migréna, že?

MARIE: Žádná migréna. Stěží udržím ruce, aby vám nepoškrábaly ten váš pitomý obličej, a...

VÉVODA (*ji přeruší*): Nene, neomlouvejte se, Marie, já vám i bez omluvy odpouštím, protože chápu, že jste velice unavená, když jste svou vlastní vinou přišla o sloužící.

MARIE: Ježíši Kriste, dej, ať nezapomenu, že jsem dáma!

VÉVODA: Vida. Každý den se člověk doví něco, co nevěděl.

Jen návrat HELENIN zachrání VÉVODU před MARIINÝM útokem. HELENA zručně nese podnos s jídlem. Postaví před JIŘÍHO misku s masem, misku s brambory a misku se zeleninou.

HELENA: Dobré chutnání, Jiří.

VÉVODA: Děkuji, Heleno, kousek chleba, prosím.

HELENA: Promiňte. (*Odběhne.*)

VÉVODA: Mimochodem, kde je Richard?

MARIE: Plahočí se do kopce s nákupem pro váš zítřejší oběd.

VÉVODA: Doufám, že mi nezapomněl koupit Timesy.

Vběhne HELENA s talířkem chleba.

HELENA: Tady je ten chleba, milý Jiří.

VÉVODA: Ještě máslo, Heleno!

HELENA opět odběhne.

MARIE: Ve sklepě mám šampaňské, moselské, rýnské, claret – nepřejete si, abych i já pro něco doběhla?

VÉVODA: Ale, Marie! Vždyť přece víte, že k obědu piju jen minerálku.

MARIE: Ale já bych vám *tak ráda* posloužila.

VÉVODA: Dovolte mi, abych vám řekl, pro vaše vlastní blaho, že vaše žerty jsou neobyčejně ubohé.

Opět přibíhá HELENA.

HELENA (*postavila před JIŘÍHO talířek s máslem*): Máslíčko, Jiří.

JIŘÍ poděkuje úklonou, HELENA mu ukazuje misku s pudinkem.

Máte rád rýžový pudink?

VÉVODA: Kdybych řekl, že ho rád, bylo by to stejně nepřesné jako neupřímné. Ale ježto mám veliký hlad, pár soust ho sním. Ovšem se šlehačkou.

HELENA: Šlehačku bohužel nemáme.

VÉVODA: Cože? A jak to chcete omluvit?

MARIE: Víte, co by mi udělalo nevýslovnou radost?

VÉVODA: Copak, Marie?

MARIE: Strčit vám do toho pudinku nos.

VÉVODA: Marie, i když je člověk vlastní vinou unavený, musí se ke svým hostům chovat slušně.

MARIE: Vy netvore!

HELENA (*vidí, že se VÉVODA pustil do pudinku*): Nedala jsem tam málo mléka, milý Jiří?

VÉVODA: Bohužel ano. Ale zato jste tam dala moc rýže.

MARIE: Hoď mu to na hlavu!

VÉVODA: Teď chápu, proč u vás žádné služebnictvo nevydrží, Marie.

HELENA: Jiří, prosím vás!

VÉVODA: Zase už jsem řekl něco, co jsem říci neměl?

MARIE: To už je potřetí, co naznačujete, že můj personál odešel kvůli mně!

VÉVODA: Tak já to vyjádřím jinak: Vás musí člověk nesmírně milovat, má okouzlující přítelkyně, aby s vámi vydržel pod jednou střechou.

MARIE: Vy ohavo! Vy sprostáku! (*Zakroučí mu špičkou nosu a vztekale odejde.*)

VÉVODA schová nos do kapesníku.

VÉVODA: Nevím, jestli nebudu nucen vás požádat, abyste doběhla pro lékaře, Heleno.

HELENA: Nedělejte si legraci a dojezte oběd.

VÉVODA: Označit kopnutí splašeným koněm jako legraci, to je poněkud cynické, Heleno. To jsem od vás nečekal. (*Dívá se na kapesník.*) Jak to, ksakru, že to nekrvácí?

HELENA: Já si myslím, že vám to patří. Proč ji pořád dráždíte?

VÉVODA: Já že ji dráždím? Ale vždyť já jsem k ní roztomilost sama. Jen kvůli Richardovi, ovšem. Nebýt chudáka Richarda, byl bych jí už dávno řekl do očí, že je nesnesitelná tyranská bába.

HELENA: Ona není zlá...

VÉVODA: Tak proč jí dal celý personál výpověď?

HELENA: Protože...

VÉVODA: Jen buďte upřímná, Heleno. Sama jste mi tuhle řekla, že kdybyste byla služka, tak byste pro Marii nepracovala, ani kdybyste umírala hlady.

HELENA (*ztišeně, s pohledem ke dveřím*): Psst! Ne tak nahlas!

VÉVODA: Jen ať to slyší. To jí udělá jen dobře!

HELENA: Mírněte se, Jiří. Kvůli mně. Já jsem jí za leccos zavázána.

VÉVODA (*trochu ztiší hlas*): A co říkáte tomu, jak se chová k Richardovi? On ji div na rukou nenosí, obskakuje ji jako nějaký slouha, a ona? Od rána do noci ho jen prohání a sekýruje, v jednom kuse si ho pro něco posílá, jen si ten chudák sedne, už ho ta fúrie štve do nějaké práce... No prostě hrůza! Viděla jste už někdy takové sobectví?

HELENA: Viděla. Jednou.

VÉVODA: Tak to já ne. – A sobectví, to je něco, co mě do té míry zlobí, že se jen stěží ovládám.

HELENA: Vy máte obdivuhodný smysl pro humor, Jiří.

VÉVODA: Vidíte? Těší mě, že jste si toho všimla, milá Heleno.

Přichází RICHARD, obtěžkaný plnými nákupními brašnami a balíčky.

HELENA (*velice upřímně*): Chudáčku Richarde! Dvakrát za den do toho strašného kopce – já vím, že necítíte nohy. (*Bere mu z ruky balíčky a dává je na stůl.*)

RICHARD (*se ovívá svým měkkým kloboukem*): Děkuju vám, Heleno. Trošku unavený jsem, to musím přiznat. Kde je Marie?

HELENA: V kuchyni.

RICHARD: Je tady všechno v pořádku?

HELENA: Všechno.

VÉVODA: To není pravda, Richarde. Mám pro tebe zdrcující novinu.

RICHARD (*bázlivě*): Marie se na mě zlobí, že jsem to nepořídil dřív, že?

VÉVODA: Nene, něco mnohem horšího se stalo. Marie mi zakroutila nosem.

RICHARD: Proč?

VÉVODA: Nemám ponětí, kamaráde.

RICHARD (*se mu dívá pozorně na nos*): Hm. Ale moc ti to nepomohlo. Nemáš ho o nic hezčí než dřív.

VÉVODA (*s opravdovým úžasem*): Richarde! To že je tvoje reakce na takové příkoří? A já si říkal, když mě za ten nos popadla: „Jestli něco Richarda konečně rozzuří, tak tohle.“

RICHARD: Vůbec mě to nerozzuřilo, kamaráde. Jestli ti opravdu zakroutila nosem, tak pro to určitě měla spravedlivý důvod.

VÉVODA: Tak to vidíte, Heleno. To je odměna za to, že tu i přes všechno nepohodlí a přes všechny ústrky zůstávám s ním, abych mu pomohl získat tu...

RICHARD: Počkej, počkej, aby bylo jasno. Nemám patrně pražádnou naději, že Marii získám, ale kdybych tu naději měl, tak rozhodně ne tvou zásluhou. Tys mě o všechny moje vyhlídky málem připravil; nejmíň stokrát.

VÉVODA (*dotčeně*): S takovými nevděčníky se nebavím. Dej mi moje Timesy.

RICHARD: Ty jsem neměl čas koupit.

VÉVODA: Cože? Tys mi nepřinesl moje noviny?

RICHARD: Ne.

VÉVODA: No to už přestává všechno. Jsem tu obklopen samými sobci.

Zlostně usedne do lenošky, zády k RICHARDOVI. Současně vstoupí MARIE.

MARIE (*s vyčítavým pohledem na hodiny*): To je dost, že jste se uráčil vrátit. Vy jste patrně dočista zapomněl, že na všechny ty věci spěchám.

RICHARD: Já vím, že jsem tam byl dlouho, miláčku, ale ono bylo těch nákupů tolik, že...

MARIE: Přiznejte se rovnou, že jste si dal nějakou tu skleničku a...

HELENA: Marie, to není jen tak, vyškrábat se dvakrát za den do toho našeho kopce.

MARIE: Copak je mu osmdesát? Ta trocha pohybu mu jenom prospěje.

VÉVODA: Správně!

MARIE: A koupil jste aspoň všechno?

RICHARD: Všechno, miláčku.

VÉVODA: To není pravda. Nekoupil mi noviny.

MARIE: Správně.

RICHARD: Ty gramofonové desky jsou v tom hnědém papíře.

MARIE: Výborně, Richarde. Ty jste si nenapsal, a přece jste nezapomněl. To je od vás hezké.

VÉVODA: Já gramofon nesnáším.

MARIE: Proto ho tak často poslouchám. (*RICHARDOVI.*) Ten telegram jste poslal?

RICHARD (*se poleká*): Propána!

MARIE: Richarde! Vy jste na něj zapomněl?

RICHARD: B-bohužel ano. Nezlobte se, Marie, ale já jsem...

MARIE: Tak vám pěkně děkuju. Celé dva dny nebudu mít co číst.

RICHARD: Já vím, Marie, a je mi to hrozně líto...

MARIE: To mi ovšem nikterak nepomůže. Kdybych byla tušila, že na ten telegram zapomenete, tak bych se byla do té vesnice vypravila sama. To mám tedy po náladě, to vám řeknu. (*Přítom prohrabuje balíčky, které RICHARD přinesl.*) Zvláště když vidím, že na svoje věci jste nezapomněl. Ani na jedinou.

HELENA (*se přitočila k RICHARDOVI; tiše*): Řekněte jí, ať táhne ke všem čertům!

RICHARD (*sebou trhne*): C-co prosím?

HELENA (*když se MARIE podezřívavě otočila*): Říkám, že vypadáte unaveně. Měl byste si odpočinout.

RICHARD: Ale kdepak, já nejsem vůbec unavený.

MARIE: No bodejť. Z čeho taky?

RICHARD: Marie, věřte mi, prosím vás, že jsem na ten telegram...

MARIE: Už o tom nemluvme. Vždyť to nebylo nic důležitého. Šlo jen o moje knížky, o moji četbu na noc, abych líp usnula, a já chápu, že nemohu na nikom chtít, aby myslel na něco tak bezvýznamného, jako je můj spánek. Je to moje chyba – měla jsem si na tu poštu dojít sama. *(Odejde.)*

VÉVODA: Ačkoli mám důvod se na tebe hněvat, Richarde, přece jen musím spravedlivě poznamenat, že kdybych já vylezl dvakrát za den na ten kopec tady a pak se mnou nějaká žena mluvila takovýmhle tónem...

RICHARD: Ale protožeš na ten kopec nevylezl ani jednou, tak se laskavě starej o své vlastní věci. Marie mi ten telegram výslovně připomínala a já plně chápu její zklamání.

VÉVODA: Mně už je z tebe nanic. – Heleno, pojďte se se mnou projít. Rád bych vám přečetl ten svůj dopis pro Morning Post.

RICHARD: Kdybys měl v sobě jen špetku slušnosti, tak by ses sebral a šel poslat ten telegram.

VÉVODA: Já? Já že bych se měl plahočit do kopce jenom proto, že si Marie chce číst? Nedělej špatné vtipy, prosím tě. Ostatně

Marie má co číst. Má tady v domě jednu knihu, kterou by se měla naučit nazpaměť.

RICHARD: Kteroupak?

VÉVODA: Bibli.

RICHARD: Prosím tě, co ty víš o bibli?

VÉVODA: Mnohem víc, než si myslíš. Víím například, že je tam spousta varovných podobenství o sobeckých ženách.

RICHARD: A o sobeckých mužích tam není nic?

VÉVODA: Taky, ovšem. Vzpomeň si třeba na Jidáše. To byl přesně ten typ člověka, který by z neomluvitelné lenosti nepřinesl svému příteli Timesy.

RICHARD: Uvědomuješ si, že už nemáš moc daleko do úplného idiota?

VÉVODA: Ano, ano, jestli tady zůstanu, tak se ti budu velice brzy podobat. – Půjďte se mnou, Heleno?

HELENA: Jestli to myslíte doopravdy, Jiří. *(Sklízí ze stolu a skládá nádobí na podnos.)*

VÉVODA: Jak to?

HELENA: Mnohokrát se stalo, že než jsem se převlékla, vy jste si to s tou procházkou rozmyslel.

VÉVODA: Tentokrát po ní obzvláště toužím.

HELENA: Tak dobrá. Jsem tu hned. *(Odchází s plným podnosem a s balíčky, které přinesl RICHARD.)* A vy byste si měl odpočínout, Richarde, opravdu vypadáte unaveně. *(Odejde.)*

RICHARD hledí na ni a zřejmě na něco usilovně vzpomíná; za okamžik se tiše rozesměje.

VÉVODA: Smím se zeptat, čemu se směješ?

RICHARD: Ne, nesmíš. *(Vstrčil ruce do kapes a v jedné kapse cosi nahmatal.)* Á, vida, málem bych byl zapomněl. *(Vytáhl z kapsy složený telegram.)* Když jsem šel dolů, tak jsem potkal poslíčka. Nesl ti tenhle telegram.

VÉVODA: Děkuji. *(Vezme si telegram a schová ho do kapsy, aniž ho otevře.)*

RICHARD: Ty telegramy neotvíráš?

VÉVODA: Když si je posílám sám, tak ne.

RICHARD: A proč sis tenhle poslal?

VÉVODA: Pověz mi, co tě prve rozesmálo, a já ti řeknu, proč jsem si poslal telegram.

RICHARD (*s úsměvem*): Když jsem přišel, tak mě Helena litovala, že vypadám unaveně. Vzpomínáš si? A mně se ti v první chvíli zdálo, že mi šeptá: „Řeknete Marii, ať táhne ke všem čertům!“

VÉVODA: No dovol! Mohl bys už vědět, že takových výrazů moje snoubenka neužívá.

RICHARD: Tvoje snoubenka? Ty a Helena se budete brát?

VÉVODA: Ano.

RICHARD: To se na ni tedy zlobím. Mně to říct mohla.

VÉVODA: Nemohla. Ona to ještě neví.

RICHARD: Jak to?

VÉVODA: Možná žes měl dojem, že tady zbůhdarma utrácím čas. Ale já ho neutrácel, kamaráde. Celé ty tři týdny velice důkladně pozoruji Helenu a právě dneska jsem došel k nezvratnému názoru, že je to žena, která si plně zaslouží, aby se stala vévodkyní z Bristolu.

RICHARD: V tom s tebou souhlasím.

VÉVODA: Jednu nevýhodu ovšem má: Pochází z velice nežádoucí rodiny, její otec měl pouze továrničku na nakládané okurčičky. Ale povahou je to pravá dáma. A ježto se oženit musím, ožením se raději s Helenou než s kteroukoli jinou ženou,

i když jsem si vědom, že moji příbuzní budou ostře proti tomu. (*Vytahuje z kapsy pouzdro s doutníky.*)

RICHARD: To bych se jim velice divil. Helena je neobyčejně milá a půvabná.

VÉVODA: To je.

RICHARD: Ty máš s sebou ty svoje výtečné doutníky? To jsem netušil.

VÉVODA (*si vzal jeden doutník a chvatně ukládá pouzdro zpátky do kapsy*): Vzal jsem si jich jenom padesát. A tak jsem je pochopitelně kouřil, jen když jsi byl pryč.

RICHARD: Ty jsi ale škrob!

VÉVODA: Pouze pokud jde o doutníky. (*Zapaluje si.*) Tak abych ti to dopověděl: Objevil jsem u Heleny řadu dobrých vlastností, a tak jsem se rozhodl, že jí nejen poskytnu záviděníhodné společenské postavení, ale že se dokonce pokusím být jí dobrým a věrným manželem.

RICHARD: Jaká ušlechtilost!

VÉVODA: Musím ti říci, že věrnost je v naší rodině věc velice neobvyklá.

RICHARD: O Helenině odpovědi nemáš zřejmě vůbec žádné pochybnosti.

VÉVODA: Nu, i kdybys nebral v úvahu mě osobně, máš snad dojem, že existuje žena, která by nechtěla být vévodkyní z Bristolu?

RICHARD: Snad máš pravdu.

VÉVODA: Snad! Nebud' směšný. Všechny anglické matky, které mají dceru na vdávání, budou číst to oznámení s nesnesitelnou bolestí.

RICHARD: Ovšem, ovšem.

VÉVODA: To ti je ohromná úleva, když se člověk konečně rozhodne. Teď se můžu klidně a bezstarostně vrátit do Londýna. Proto ten telegram, abys věděl. Dovím se z něho, že se musím sejít se svými bankéři. Domnívám se totiž, že si zasloužím pár dní zábavy.

RICHARD: A Helena ovšem pojede taky?

VÉVODA: Nene, Helena se vrátí až s vámi dvěma. Řekl jsem přece, že se chci pobavit.

RICHARD: Poslyš, kdybys počkal do zítřka, tak bych jel možná s tebou.

VÉVODA: Konečně ses umoudřil! Sláva! Necháme tady tu starou...

RICHARD: Jiří! Na zítřek se ohlásili dva noví sluhové. Jestli opravdu přijdou, tak mě Marie už nebude potřebovat.

VÉVODA: Tak přece jen sis to s ní rozmyslel.

RICHARD: Naopak, ona si to rozmyslela se mnou.

VÉVODA: To ti řekla?

RICHARD: Nepřímo. Jdu jí na nervy, to je jasné. Vidíš přece, jak se ke mně chová.

VÉVODA: Ty blázne, takhle se chová ke každému. Takhle se chová pořád. Jinak se chovat neumí.

RICHARD: Ty ji prostě nemáš rád. Ale já ji znám už řadu let, a nikdy...

VÉVODA: Nikdy ses na ni pořádně nepodíval. Pusť ji konečně z hlavy a odjeď se mnou do Londýna ještě dnes večer.

RICHARD: Nene, to ne. Za nic na světě ji neopustím, dokud jí můžu být nějak užitečný.

VÉVODA: Tebe to vzalo, ty chudáku! Ale počkej, až se ožením, najdeš u nás útulný domov a ze všeho se zotavíš.

RICHARD: Děkuju ti, Jiří.

VÉVODA: A to ještě není všechno. Abys věděl, jaký jsem kamarád, požádám Helenu, aby ti vyplácela slušný roční důchod.

RICHARD: Opovaž se!

VÉVODA: No prosím, jak je libo. Ale neříkej, že jsem ti neudělal výhodnou nabídku.

RICHARD: Za kterou by ses měl stydět!

VÉVODA: Rád bych věděl proč. Jsem prostě člověk, kterého by jeden můj známý z Ameriky označil jako „prokuratě prozíravého pistolníka“. *(Pohodlně se zaboří do lenošky.)* Ty doutníky jsou opravdu znamenité.

RICHARD *(vyčítavě)*: To jsou, pokud se pamatuji.

VÉVODA *(velice neochotně vytáhne pouzdro a nabízí RICHARDOVI)*: Tak tu máš, když je ti tak smutno.

RICHARD *(si s radostí vezme doutník a honem si ho zapaluje)*: Děkuju ti, Jiří. – *(Uvelebí se v druhé lenošce; po prvním tahu z doutníku.)* Ááá.

VÉVODA: Po svatbě budu většinu času trávit na venkově. Tam není tolik pokušení.

RICHARD: Já mám venkov taky rád.

VÉVODA: Beztak jsem si užil dost. Musím se ti přiznat, Richarde, že mám nesčetné vzpomínky na báječné, byť poněkud nákladné chvíle se ženami.

RICHARD: Já miloval po celý život jen jednu jedinou.

VÉVODA: To tě lituju, chlapče. Přišel jsi o mnoho. (Zívá.) Pamatuješ se například na Molly?

RICHARD: No ovšem.

VÉVODA: Ta mě stála peněz, kamaráde! Ale byla to... (zívá) ... skvostná holka. Skvostná!

RICHARD: Hezká byla, to je pravda. (Zívá.)

VÉVODA: A tos ji znal jenom... (Usíná.) ... oblečenou...

RICHARD: Jako... (Usíná.) ... Marii...

Oba usnou. Za okamžik vstoupí MARIE. Když zjistí, že oba muži usnuli, se zlomyslným úsměvem spustí gramofon.

RICHARD (*se s úlekem probudí*): Ksakra, v tomhle zatraceném domě si člověk ani na chvílku nemůže odpočinout.

VÉVODA (*se rovněž probudil*): Jaký pán, takový dům, kamaráde!

RICHARD (*spatří MARIÍ*): Jé, odpusťte, Marie, já... já to tak nemyšlel. Já totiž usnul...

MARIE: To jsem viděla.

RICHARD: A to víte, jaké nesmysly člověk plácá, když se zčistajasna probudí.

MARIE: Nesmysly? Můj první manžel mluvil upřímně, jen když byl rozespalý.

VÉVODA: Živě si dovedu představit, jak vás v takových okamžicích proklínal, Marie.

RICHARD: Já to tak nemyslel, Marie, vážně...

MARIE: Tak proč jste to řekl?

RICHARD (*poprvé ztratí trpělivost*): Ježíšmarjá, ženská, vždyť vám povídám...

VÉVODA s úsměvem zatleská.

MARIE: Neříkejte mi „ženská“ a neřvete na mě! Nejsem hluchá. A když už se nedovedete ovládnout a musíte kouřit ty hnusné doutníky, ačkoli víte, že je nesnáším, tak mi aspoň nesypte popel na koberec.

RICHARD (*zkrotle*): Já to hned uklidím, miláčku. (*Vstane, běží ke krbu, vezme smetáček a lopatku a uklízí popel.*)

MARIE (*ukazuje*): Ještě tadyhle! – A tady! A tady pod stolkem!

RICHARD poslušně uklízí. VÉVODA ho s ironickým úsměvem pozoruje a sám schválně odklepává popel na koberec.

A teď to vysypte do krbu!

RICHARD jde vysypat lopatku do krbu.

A jestli mi tu ještě jednou naděláte takovýhle svinčik, tak si mě nepřejte! (*Odejde.*)

RICHARD praští lopatkou a smetáčkem a jde si sednout do lenošky. VÉVODA dál odklepává popel na zem a usmívá se.

RICHARD: Teď jsem to prohrál nadobro. Co mám dělat, Jiří?

VÉVODA: Přemýšlet, hodně přemýšlet, kamaráde.

Vstoupí HELENA, převlečená do vycházkových šatů.

RICHARD: Heleno, my jsme s Jiřím usnuli a...

HELENA: Nic mi neříkejte, já už všechno vím.

RICHARD: Tak co mám dělat, Heleno?

HELENA: Jiří, pěkně vás prosím, podívejte se do haly, jestli jsem na tom stolku u dveří nenechala ležet dopis.

VÉVODA: Už letím, Heleno. (*Odejde.*)

RICHARD: Heleno, poradte mi, co mám dělat.

HELENA: Řekněte Marii, ať táhne ke všem čertům.

RICHARD (*zděšeně*): Prosím?

HELENA: Ať táhne ke všem čertům!

Vrací se VÉVODA.

VÉVODA: Žádný dopis tam není, Heleno.

HELENA: Tak to jsem ho asi nechala v pokoji. Děkuju vám, Jiří.
(*Otočí se k RICHARDOVI, který se ještě pořád nevzpamatoval.*)
Jen běžte, Richarde, a řekněte jí to.

RICHARD: Ale to snad...

HELENA: Tak jí řekněte něco jiného, když si myslíte, že vám radím špatně. Ale rozhodně si s ní promluvte.

RICHARD váhavě odejde. HELENA se za ním dívá.

Já jsem si o něm nikdy nemyslela nic špatného. Ale teprve teď, po těch třech týdnech tady dovedu plně ocenit všechny jeho dobré vlastnosti.

VÉVODA: Úžasný dobrák, opravdu. Ale naivní až hrůza.

HELENA: V lidech se moc nevyzná, to máte pravdu. – Tak co, půjdeme?

VÉVODA (*pohlédne k oknu*): Ale slunce už nesvítí.

HELENA: Takže se vám na tu procházku už nechce.

VÉVODA: Já bych šel s radostí, ale bojím se o vás. Aby vám nebylo chladno, když se schovalo slunce. Nemluvě o tom, že bychom se stejně museli brzy vrátit. Dostal jsem nepříjemné zprávy z Londýna.

HELENA: To znamená, že musíte odjet.

VÉVODA: Bohužel ještě dnes večer.

HELENA (*si svléká rukavičky*): To abyste šel raději balit.

VÉVODA: A nezlobíte se, že z té procházky sešlo?

HELENA (*se snaží nedat najevo rozladění*): Ale vůbec ne. Jít jenom na pár minut, to by nemělo smysl, to chápu.

VÉVODA: To je na vás to nejúžasnější, Heleno, že vy máte pro všechno pochopení. Vám ani doutníky nevadí, vidíte, že ne?

HELENA: Já mám vůni doutníků ráda.

VÉVODA: To je báječné. Heleno, rád bych vám řekl něco, co nosím v hlavě už delší dobu.

HELENA: No prosím.

VÉVODA: A byl bych rád, kdybyste to brala nikoli jako nezralé mladické zanícení, ale jako výsledek pečlivých úvah.

HELENA: Vy mě napínáte, Jiří.

VÉVODA: Poslyšte tedy: Na celém světě je jenom jedna jediná žena, kterou jsem ochoten požádat, aby se stala vévodkyní z Bristolu.

HELENA: Ale!

VÉVODA: Zajímá-li vás, kdo to je, milerád vám to povím.

HELENA: Tak kdopak to je, Jiří?

VÉVODA: Vy, Heleno.

HELENA: To mi velice lichotí, Jiří.

VÉVODA: A mě to velice těší, Heleno. *(Lehce ji políbí na čelo.)*

HELENA: Já myslím, že na celém světě je jenom jedna jediná žena, která by se nechtěla stát vévodkyní z Bristolu. Zajímá-li vás, kdo to je, mileráda vám to povím.

VÉVODA *(trochu znervózní):* Eh... kdopak to je?

HELENA: Já, můj drahý Jiří.

VÉVODA: Slyšel jsem dobře, že mou nabídku odmítáte?

HELENA: Máte znamenitý sluch.

VÉVODA: Vy odmítáte stát se vévodkyní z Bristolu?

HELENA: Ano.

VÉVODA: A smím se zeptat proč?

HELENA: Protože vy jste ten vévoda, Jiří.

VÉVODA: Protože já jsem... (*Žasne.*) Vy mě urážíte, Heleno.

HELENA: Ani zdaleka ne tak, jak vy jste urazil mě.

VÉVODA: No dovolte!

HELENA: Měl jste mě požádat jen o moje peníze. Mou osobu jste do té žádosti zahrnout neměl.

VÉVODA: Tak vy se domníváte, že jsem vás požádal o ruku jenom kvůli vašemu bohatství?

HELENA: A není tomu tak?

VÉVODA: Velice důrazně a rozhořčeně odpovídám, že ne.

HELENA (*se od něho odvrátí*): Tak mi povězte, jaké mám oči?

VÉVODA (*po krátkém zaváhání*): Modré.

HELENA (*se otočí tváří k němu a zahledí se mu zpříma do tváře*):
Podívejte se.

VÉVODA (*je trochu nesvůj*): Eh... hnědé.

HELENA: Tím je snad řečeno vše, nemyslíte? (*Krátká pauza.*)
A ujišťuji vás, že by bylo zbytečné, abyste si posílal další telegram, který by vám dovoľoval zůstat tady ještě pár dní.

VÉVODA: A já blázen si myslel, že mě máte ráda.

HELENA: Před třemi týdny jsem vás dokonce zbožňovala. Kdybyste mě byl tenkrát požádal, abych si vás vzala nebo abych s vámi beze všech formalit někam utekla, tak bych to byla bez váhání udělala. Tak jsem byla do vás zamilovaná.

VÉVODA: A proč už nejste?

HELENA: Protože jsem s vámi strávila tři týdny pod jednou střechou.

VÉVODA: No a?

HELENA: A bolestně jsem se ve vás zklamala.

VÉVODA: Musím vás upozornit, že všechny ostatní ženy, které jsem znal, měly se mnou zkušenost naprosto odlišnou.

HELENA: Smím být upřímná?

VÉVODA: Prosím vás o to.

HELENA: Ostatní ženy, které jste znal, klidně snášely vaši povahu, dokud nedostaly pár vašich rodinných šperků, a pak se s vámi s radostí rozešly. Já jsem ale jiný případ. Já mám nejen

všechny ty rodinné šperky nahradit, ale ještě nadto se s vámi celé dny nudit.

VÉVODA: Nudit? Se mnou? Vy patrně nevíte, že jsem po celou sezónu v pravém slova smyslu zasypáván pozvánkami na všemožné večírky, protože je o mně známo, že jsem vtipný a zábavný společník.

HELENA: Večírek trvá obvykle tři hodiny, manželství někdy až tři roky. A na tak dlouhou dobu vaše zásoba duchaplností nestačí.

VÉVODA: To slyším poprvé.

HELENA: Ráda věřím. Vy jste totiž přesvědčen, že lidé přicházejí na svět jen proto, aby se vám obdivovali.

VÉVODA: To není pravda.

HELENA: Ale je, drahý Jiří. Vaše sebevědomí je bez hranic a váš egocentrismus je přímo gigantický. Smím vám dát jednu radu?

VÉVODA: Záleží na tom...

HELENA: Ožeňte se s Marií.

VÉVODA: To má být vtip?

HELENA: Vůbec ne. Marie má spoustu peněz, takže byste se měl královsky, a kdyby se vaše a její sobectví daly dohromady, tak by v celosvětové soutěži musely vyhrát zlatý pohár.

VÉVODA: Kdyby mi tohle řekl muž, tak bych ho srazil pěstí. Chcete snad naznačit, že já mám něco společného s tou starou odpor...?

HELENA: Vezměte si ženské šaty a budete od ní k nerozeznání.

VÉVODA: Tohle už není kritika, Heleno, to je hrubost.

HELENA: Není. Jak něco nejde po vašem, už jste rozladěn. Jako Marie. Když Richard zapomněl na vaše noviny, vyčinił jste mu jako malému klukovi. Jako Marie, když zapomněl na její telegram.

VÉVODA: Ale nikdy jsem nepřipustil, aby mi Richard posluhoval.

HELENA: Nebylo třeba. Protože jste klidně připustil, abych vám posluhovala já.

VÉVODA: Já myslel, že vám to dělá radost.

HELENA: Ale! Tak vy jste myslel, že mi to dělá radost!

VÉVODA: Nikdy jste ani slůvkem nenaznačila, že vám to radost nedělá.

HELENA: Ach Jiří, ještě ke všemu jste mnohem horší znalec lidí než Richard.

VÉVODA: To ano, v tom s vámi souhlasím. Vždyť bych se byl málem oženil s vámi.

HELENA se smutně usměje.

Vy ovšem máte proč být pyšná. Odmítnout vévodu – jaké gesto od dcerušky zbohatlého hokynáře!

HELENA (*ovládne svůj hněv a nutí se do klidu*): Před mnoha lety byl v Londýně jistý řeznický krámk. Jednoho dne jel kolem něj vysoce postavený pán a dal zastavit, protože se mu zalíbila nikoli výloha s masem, ale řeznickova žena. Řezník, který by se byl rád vyšvihl mezi šlechtu, horlivě podporoval další pánovy návštěvy – a opravdu se stal baronetem. To dodalo odvahy i řezníci, odešla od svého muže a tak se stalo, že její syn se narodil jako vévoda. A tak se mi zdá, že mezi našimi rodinami je jenom jediný rozdíl – můj otec prodával pouze naložené okurky.

Okamžik je ticho. HELENA jde ke stolku, vezme si z krabice cigaretu a pohledne na VÉVODU. Toho ani nenapadne, aby jí zapálil. HELENA si tedy zapálí sama. VÉVODA k ní beze slova natáhne ruku. HELENA mu podá svou zapálenou cigaretu, VÉVODA si ji bez poděkování vezme a klidně kouří. HELENA se upřímně rozesměje.

VÉVODA: Čemu se smějete?

HELENA (*si vezme jinou cigaretu a sama si ji zapálí*): Vy jste prostě neodolatelný, Jiří. Doufám, že zůstaneme přáteli.

VÉVODA neodpoví. Vstoupí MARIE.

MARIE (*se překvapeně rozhlédne*): Copak Richard ještě nepřinesl čaj?

HELENA: Chuděra malá! On musí vařit čaj?

MARIE: No to mu snad neublíží. – A co to, že jste tady? Já myslela, že jste šli ven.

HELENA: Ne, nešli. Zašlo slunce, a tak se nám nechtělo.

MARIE (*hledí na VÉVODU, který mlčky zírá do prázdna*): Co je mu?

HELENA: Dověděl se nepříjemné věci.

MARIE: Moc nepříjemné?

HELENA: Myslím, že ano.

MARIE: Sláva!

Vstoupí RICHARD. Velmi neobratně nese veliký podnos s čajovou konvicí, šálky a miskou pečiva.

RICHARD: Ták, tady je svačinka. (*Postaví podnos na stůl a s HELENINOU pomocí začne prostírat.*) Vidíte, Marie, ani na cukr jsem nezapomněl.

MARIE: Stačí, že jste zapomněl na ten telegram.

RICHARD (*s povzdechem*): Tak já tam po čaji doběhnu, pošlu ho dodatečně.

MARIE: Nene, děkuji. Nemám nejmenší chuť dívat se pak celý večer na váš otrávený obličej.

RICHARD: Kdybyste tu měla telefon, mohla byste si objednávat stovky knih denně.

MARIE: Jenže já nejsem tak marnotratná, abych platila spousty peněz za telefon, který bych používala jen pár měsíců v roce.

RICHARD podává HELENĚ čaj.

HELENA (*mu zašeptá do ucha*): Řekněte jí, ať táhne ke všem čertům.

RICHARD se lekne, až se mu rozklepe šálek, který drží v ruce.

MARIE: Dávejte trošku pozor, vy nešiko! Jestli mi rozbijete tenhle porcelán, tak bude zle!

HELENA (*si s šálkem v ruce přisedla k VÉVODOVI; naklání se k němu; tiše*): Už vidíte tu podobnost?

VÉVODA seděl až do této chvíle nehnutě; jen se lehce otrásl, kdykoli promluvila MARIE. Teď najednou vyskočí a rozběhne se ke dveřím ke kuchyni.

MARIE: Kampak tak najednou?

VÉVODA: Dolů do vesnice.

MARIE: Co tam?

VÉVODA: Chci poslat ten váš telegram, Marie.

MARIE (*vytřeští oči*): Pomoc!

RICHARD (*sebou tak prudce trhl, že se polil čajem*): Podívej se, co děláš, ty blázne!

HELENA (*klidně s úsměvem*): Napřed si vypijte šálek čaje, Jiří.

VÉVODA: Dobře. Jak si přejete.

Jde ke stolu. MARIE, stále ještě vyjevená, mu podává šálek. VÉVODA si ho od ní vezme.

Děkuji vám, milá Marie, jste velice laskavá. (*Sám si nalévá.*)

HELENA: Je tam trochu mléka, Richarde?

RICHARD: Mléka? Propána, na to jsem zapomněl. (*Zvedá se.*)

VÉVODA (*ho jemně vtlačí zpátky do lenošky*): Sed', kamaráde, ty ses dneska naběhal dost. Skočím pro mléko sám. (*Odejde.*)

RICHARD se za ním dívá s otevřenými ústy.

MARIE: Nechce mi zapálit dům?

HELENA (*se smíchem*): Určitě ne.

MARIE: Ale něco se s ním stalo. Já se ho bojím.

Vrací se VÉVODA s konvičkou mléka a jde posloužit HELENĚ.

VÉVODA: Promiňte, že to trvalo tak dlouho.

RICHARD: Nebolí tě něco, drahý kamaráde?

VÉVODA: Děkuji za optání, Richarde, ale je mi výtečně. (*Jde postavit konvičku s mlékem na stůl.*)

MARIE (*tiše RICHARDOVI*): Pozor na něj. Jeho babička byla trošku cvok. (*Ťuká si na čelo.*)

VÉVODA jde spustit gramofon, usedne k němu a naslouchá hlasité hudbě.

VÉVODA: Krásné, že?

MARIE: Okamžitě to zastavte, Richarde.

VÉVODA (*rychle zastaví gramofon*): Promiňte, Marie, já myslel, že to posloucháte ráda.

RICHARD: Jiří, okamžitě toho nech!

VÉVODA: Čeho, Richarde?

RICHARD: Té komedie. Copak nevidíš, jak jsi polekal Marii?

VÉVODA: Ale to jsem nechtěl, Marie, to jsem opravdu nechtěl.
Nehněvejte se na mě, prosím vás. (*Svléká si sako.*)

MARIE (*zděšeně*): Podívejte se, co dělá.

RICHARD (*upřímně zneklidněn*): Klid, chlapče, klid, neboj se, tady ti nikdo neublíží.

VÉVODA (*kráčí ke dveřím ke kuchyni a cestou si vyhrnuje rukávy košile*): Jdu umýt nádobí. Dneska je řada na mně. Ale nijak s tím čajem nespěchejte. Ohřeju si zatím vodu.

MARIE vstane, jde po špičkách za ním, opatrně pootevře dveře a dívá se do kuchyně. RICHARD si stoupl za ni. Pouze HELENA se klidně usmívá a pije čaj. Z kuchyně se ozve třaskot a rachot.

RICHARD: Co to udělal?

MARIE: Převrhl uhlák. – Ale teď – Ježíši Kriste!

RICHARD: Co je?

MARIE: Rozškrtl zápalku!

RICHARD chce vrazit do kuchyně. MARIE ho zadrží.

Nene, všechno je v pořádku. To si jen zapaluje cigaretu.

RICHARD si oddychne.

Ale já mu stejně nevěřím. Jdu nahoru do pokoje a zamknu se tam. A vy se oblečte, Richarde, a okamžitě skočte pro doktora. *(Rychle odejde.)*

RICHARD se otočí a zamíří k hale.

HELENA: Pro žádného doktora nechodte, Richarde.

RICHARD: Vy myslíte, že... že se z toho dostane sám?

HELENA: Ovšem.

RICHARD: Ale co se mu to jen stalo?

HELENA: Já jsem si ho přehnula přes koleno a poprvé v životě dostal pořádně naplácáno.

VÉVODA se vrací z kuchyně.

Uvidím vás, ještě než odjedete, Jiří?

VÉVODA (stroze): Nikoli.

HELENA: Tak tedy sbohem a šťastnou cestu! A jestli ještě někdy zjistíte, že se do vás nějaká dívka zamilovala, ožeňte se s ní hned v ten den, okamžitě! Jinak ztratíte všechny naděje. *(S úsměvem odejde.)*

VÉVODA (*usedá*): Slyšels to?

RICHARD: Slyšel.

VÉVODA: A takových impertinencí na mě vychrlila veletucty.

RICHARD: Proboha tě prosím, o čem to mluvíš? A proč se chováš, jako by ti přeskočilo v hlavě, a děsíš Marii a mě a... prostě nás všechny?

VÉVODA: Chtěl jsem jí ukázat, že nejsem jako Marie. Kristepane, ta mi zasadila ránu!

RICHARD: Tak řekneš mi, o čem to mluvíš, nebo neřekneš?

VÉVODA: Ty si budeš myslet, že lžu, ale to, co ti povím, je naprosto pravda. Víš, co mi Helena odpověděla na mou nabídku k sňatku?

RICHARD: Co?

VÉVODA: Že jsem sobec, nafoukanec, pitomec, nevychovanec, moje matka že byla lehká holka...

RICHARD: No ne!

VÉVODA: Ó ano, kamaráde! A ještě něco mnohem horšího řekla.

RICHARD: Co?

VÉVODA: Že je se mnou nuda. Se mnou! Cha!

RICHARD (*stěží potlačuje úsměv*): Ale! To bych byl do Heleny nikdy neřekl.

VÉVODA: Já taky ne, kamaráde, já taky ne. V životě mě nikdo tak nezklamal jako ona. Ale to všechno zavinila ta bába.

RICHARD: Jaká bába?

VÉVODA: Ta tvoje.

RICHARD: Marie není žádná bába. Je o rok mladší než já.

VÉVODA: Tobě je čtyřicet, ne?

RICHARD: Ano, čtyřicet.

VÉVODA: Tak ta tvoje bába je ještě ke všemu prolhanec. Loni jí bylo jedenačtyřicet, já to vím přesně.

RICHARD: I kdyby, tak to pořád ještě není bába, to bych si vyprosil. A hlavně nechápu, jakou má vinu na tom, co se stalo mezi tebou a Helenou.

VÉVODA: Protože to byl její nápad, jet na měsíc do tohoto ztraceného baráku. Nebýt toho, tak mě Helena neměla pořád na očích a...

RICHARD: Počkej, Jiří. A ty ji miluješ?

VÉVODA: Prosím tě, copak se člověk k smrti utýraný finančními starostmi může soustředit na nějaké city? Ty máš nápady, člověče! Ostatně, když ti ženská dá košem, tak vystřízlivíš ze všeho. Však to poznáš taky.

RICHARD: Nepoznám, protože já nebudu nic takového riskovat. Jakmile přijedou zítra ti noví sluhové, tak napíšu Marii lísteček na rozloučenou a zmizím.

VÉVODA: Zbabělče!

RICHARD: To není zbabělost, ale ohleduplnost. Marie si jistě od-
dychne, když mi nebude muset říkat, že jsem ji zklamal.

VÉVODA (*s povzdechem*): Ale co my teď uděláme, kamaráde? Jak seženeme peníze?

Do pokoje opatrně nahlédne MARIE. Pak vstoupí.

MARIE (**VÉVODOVI**): Už je vám líp?

VÉVODA: Teď je mi zase hůř. Půjdu raději do svého pokoje, tam snad za mnou nepřijdete. (*Odejde.*)

MARIE: Byla bych ráda, Richarde, kdybyste se okamžitě přestal stýkat s tím nevychovaným klackem.

RICHARD: On není zlý, Marie. Je jenom trochu...

MARIE: Řekla jsem, že si nepřeju, abyste vy dva byli přáteli.

RICHARD: Ale, Marie...

MARIE: O tom si ještě promluvíme. Napřed něco důležitějšího: Právě přišel poslíček z pošty. Ti sluhové mi poslali velice hrubý telegram. Služba v tomto domě je prý neláká.

RICHARD: Sprostáci! Ale nic si z toho nedělejte, Marie. Když dovolíte, rád tu ještě zůstanu a se vším vám pomohu.

MARIE: To jste hodný, Richarde. Posadte se. (*Sama se rovněž posadí.*) Richarde, musíme si spolu promluvit. Já vím, že tu nejsme ještě celý měsíc, ale...

RICHARD: Mně je všechno jasné, Marie. Není třeba, abyste...

MARIE: Nechal byste mě laskavě domluvit? Jeli jsme sem, jak víte, proto, abychom zjistili, je-li nějaká naděje, že bychom se snášeli v manželství.

RICHARD: Já bych byl raději, Marie...

MARIE: Tak budete mlčet, nebo ne?

RICHARD: Budu prosím.

MARIE: Když jsme odjížděli z Londýna, byl jste mi velice sympatický. Věřila jsem, že máte řadu dobrých vlastností.

RICHARD (*smutně*): Já vím.

MARIE: Ale neměla jsem ani tušení, že jich máte tolik, Richarde.

RICHARD (*nevěří svému sluchu*): Prosím?

MARIE: Jste zkrátka tisíckrát milejší, než jsem si představovala.
A proto...

RICHARD: Okamžik! Já...

MARIE: Jen si musíte zvyknout mlčet, když mluvím já.

RICHARD: Prosím.

MARIE: Chci říci, že se za vás provdám a...

RICHARD: Cože?

MARIE (*mu zahrozí*): Tak to bylo naposled, Richarde! Řekla jsem, že se za vás provdám. A nejen to. Abych vám dokázala, jak vám důvěřuji, zaručím vám roční apanáž ve výši pěti tisíc liber až do konce vašeho života. Jste rád?

RICHARD: Rád? Jsem šťastím bez sebe. A já byl přesvědčen, že mě nemůžete vystát.

MARIE: Proč, prosím vás?

RICHARD: Vždyť jste se mnou jednala jako... jako... no příšerně.

MARIE: Já že jsem s vámi jednala příšerně? Co to povídáte, prosím vás? V životě jsem k nikomu nebyla tak laskavá jako k vám.

RICHARD: Počkejte, počkejte, teď už se mnou můžete mluvit otevřeně. Já dobře vím, že jste mě schválně všemožně týrala a proháněla, abyste se přesvědčila, jak se dovedu ovládat a jak...

MARIE: Co si to o mně myslíte, Richarde? K něčemu takovému bych se za nic na světě nesnížila.

RICHARD: Ale jděte, Marie, nehrajte si se mnou na schovávanou. Nemůžete přece popřít, že jste si záměrně vymýšlela ty nejrafinovanější surovosti, abyste se ujistila, že jsem opravdu mírná povaha a že...

MARIE (*velmi chladně*): Co to plácáte, prosím vás?

RICHARD (*se najednou zarazí a vytřeští na MARII oči*): Marie! Nechcete přece říct, že jste se celé ty tři neděle chovala naprosto přirozeně?

MARIE: Ovšem že jsem se chovala přirozeně. Zbláznil jste se nebo co?

RICHARD: Takže... zrovna tak byste se chovala, až bychom se vzali?

MARIE: Samozřejmě. Mně je každá přetvářka cizí.

RICHARD (*vydechne*): Zaplat' pánbůh!

MARIE se polichocně usměje.

Zaplat' pánbůh, že jste si mě odvezla na tu zkoušku.

MARIE (*se trošku zamračí*): Jak to teď myslíte?

RICHARD: Jakou jste říkala, že mi chcete zajistit apanáž?

MARIE: Pět tisíc ročně.

RICHARD: Já mám ročně ubohé tři stovky – ale za těch vašich pět tisíc je nevyměním.

MARIE: Já vám nerozumím.

RICHARD: Jak dlouho s vámi žil váš první manžel?

MARIE: Osmnáct let.

RICHARD: Jaký to muž! Jaká to tělesná soustava!

MARIE: Jak se to opovažujete se mnou mluvit?

RICHARD: Mnohem slušněji, než jak vy jste tři neděle mluvila se mnou. Drahá Marie, i kdybyste mi nabídla deset tisíc ročně, i kdybyste na mě převedla celé svoje jmění do poslední půlpenice, tak vám řeknu: „Ne, nevezmu si vás.“

MARIE: Vy... vy... vy netvore! Jděte mi z očí!

RICHARD odejde do kuchyně a MARIE se hystericky rozbřečí. Z druhé strany vstoupí HELENA.

HELENA: Copak je, drahoušku?

MARIE jen dupe a brečí.

No copak je? Uklidni se.

MARIE (*v pláči*): Ten netvor! Ten sprosták! Kdybys věděla, co mi řekl!

HELENA: No copak ti řekl?

MARIE (*nepřestává ronit vzteklé slzy*): Že... že... Ne, já to ani opakovat nemůžu. Já si musím jít lehnout. Já si musím dát okamžitě obklad na hlavu, nebo z toho budu mít smrt. (*Odpotácí se.*)

HELENA (*zavolá do kuchyně*): Richarde!

RICHARD (*se objeví ve dveřích*): Už je pryč?

HELENA: Je. A kde je Jiří?

RICHARD: Nejspíš leží ve svém pokoji a zotavuje se z toho šoku, co jste mu připravila.

HELENA: Marie si šla lehnout z podobného důvodu.

RICHARD (*zazáří*): Takže v tomhle domě bude konečně...

HELENA a RICHARD: ... na chvilku klid.

Oba se šťastně zasmějí a s úlevným „Ááááh“ se pohodlně zaboří do lenošek.

Opona.

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Scéna stejná jako v druhém dějství. O tři hodiny později. Za okny hustě sněží. Na jevišti není nikdo. HELENA přichází s napěchovanou cestovní brašnou. Rychle přeběhne jeviště, zmizí v hale a za okamžik se vrací bez brašny. Dveře do haly za sebou zavře a usedne do lenošky. Objeví se MARIE. Usedne do jiné lenošky, ale vadí jí polštář. Vztekla ho popadne a mrští jím na pohovku.

HELENA (*velice mírně*): Ale Marie! Měla by ses trochu ovládat.

MARIE: To bych nesměla vědět, že ten ničema je pořád ještě tady. Každý slušný člověk by po takovém výstupu okamžitě odešel.

HELENA: Měj rozum, Marie. Nejbližší vlak jede až v šest ráno. A to bys chtěla, aby v téhle chumelenici čekal celou noc někde na nástupišti?

MARIE: Ano, chtěla.

HELENA: Nepovídej, takhle krutá určitě nejsi. Ostatně ani jeden z nich ti tu nepřekáží. Oba sedí pokojně v kuchyni. (*Vstane a jde ke dveřím do kuchyně.*) No prosím. Ani slyšet je není. Jako by tu ani nebyli.

MARIE: Ch! Tak já mu už po třech nedělích velkomyslně oznámím, že obstál, a on si dovolí mi říct do očí, že jsem neobstála já!

HELENA: Ale to snad bylo účelem toho zkušebního pobytu, či ne?

MARIE: No dovol! Nejeli jsme sem přeci proto, aby *on* zjistil, jak se já líbím jemu.

HELENA: Aha, promiň, já jsem to zřejmě správně nepochopila.

MARIE: Ale vlastně jsme na tom obě moc dobře. Já jsem se zbavila sprostáka a tys v pravý čas objevila, že ses chtěla provdat za naprostého idiota.

HELENA: Jiří není idiot, to ne, on...

MARIE: Je to idiot! Jen se na něj jednou dobře podívej. Vždyť to má napsáno na čele.

HELENA: Ó ne, nemá. Tím se právě liší od běžných příslušníků velice starých aristokratických rodin.

MARIE: Pro mě je to idiot a basta.

HELENA: Jen počkej. Ode dneška za měsíc ho možná nepoznáš.

MARIE: Rozhodně se k němu nebudu hlásit.

Z kuchyně přichází VÉVODA, přes ramena teplý převlečnick.

Kdo vám sem dovolil vstoupit?

VÉVODA: Já jsem se nikoho neptal. Měl jsem totiž těžký výběr: buď sedět tady s dvěma velice protivnými ženami, nebo v kuchyni s velice domýšlivým chlapem.

HELENA: Domýšlivým?

VÉVODA: Hrozně. Od té chvíle, co tak zpražil Marii, je tak nafoukaný, že s ním není k vydržení.

MARIE: Tak on se chvástá, že mě „zpražil“?

VÉVODA: Ovšem. A právem.

MARIE: Smím se zeptat, co ještě o mně říkal?

VÉVODA: Že se vynasnaží z vás udělat obstojně slušnou ženskou. A že už ví, jak na to.

HELENA se usmívá.

MARIE: To... to se vážně opovážil říct?

VÉVODA: Ano. Já jsem ovšem toho dětinu důrazně varoval, aby se o to nepokoušel, že to je absolutně nemožné.

HELENA: Proč máte ten kabát, Jiří?

VÉVODA: Chcete-li se mě na něco zeptat, učíňte tak laskavě prostřednictvím třetí osoby.

HELENA: Marie, buď tak dobrá a zeptej se...

VÉVODA: Promiňte. V tomto případě bude přece jen lepší, když se zeptáte přímo.

HELENA: Jak si přejete. Proč máte ten kabát, Jiří?

VÉVODA: Protože Mariina kuchyně, to je sletišťe těch nejprotivnějších průvanů.

MARIE: Na zdejším nádraží by to pro vás bylo určitě horší.

VÉVODA: O tom jsme s Richardem také debatovali a došli jsme k názoru, že by to bylo přesně totéž.

MARIE: Já vám něco řeknu, vy... vy obludo. Jestli budu mít po dnešku tu smůlu, že se s vámi někde setkám, a jestli na mě promluvíte, tak se k vám ostentativně otočím zády.

VÉVODA: Kdybych na vás po dnešku opravdu ještě někdy promluvil, tak se ke mně *kdekdo* otočí zády.

HELENA se neubrání úsměvu; odvrátí se, aby jí MARIE neviděla do obličeje.

MARIE: A ty se tomu ještě směješ, Heleno?

HELENA: Ale kdepak, Marie. Otáčím se k němu zády.

VÉVODA: Paní Wislacková, vydáte mi laskavě klíček od skříně s lihovinami?

MARIE: Ovšem že nikoli.

VÉVODA: Upozorňuji vás, že jsem se v té vaší nehostinné kuchyni nachladil, a když nedostanu doušek alkoholu, budu tady rozsévat zárodky chřipky.

MARIE: Ty budete rozsévat jinde. Protože okamžitě opustíte tuto místnost!

VÉVODA se pohodlně usadí v lenošce.

Neslyšel jste?

VÉVODA na to nereaguje. Vstoupí RICHARD, rovněž ve svrchníku s ohrnutým límcem.

RICHARD (VÉVODOVI): Dal sis tu whisky, jak jsem ti radil?

VÉVODA: Nedal, kamaráde. Protože osoba, kterou jsi kdysi v záchvatu mladické nerozvážnosti miloval, mi nechce vydat klíček.

RICHARD (MARII): Okamžitě mu ten klíček dejte!

MARIE: Ani mě nenapadne!

RICHARD: Pak mě ovšem zaháníte do trapné situace, v níž musí vyjít najevo, že odjakživa vím, kde ten klíček je. *(Přistoupí*

ke knihovně, vyjme jeden svazek a z mezery, která tak vznikla, vytáhne klíč.)

MARIE: Vy... vy jste měl tu drzost, že jste chodil do té skříně za mými zády?

RICHARD: Celý obličej mně přitom ovšem halila hanba. Až na ústa, samozřejmě, ta jsem potřeboval k pití.

MARIE vzteky oněměla.

VÉVODA: No ne! Tak ty sis tu večer co večer dával whisky, a mně jsi nic neřekl?

RICHARD: Tys měl svoje doutníky. A teď dostaneš napít jenom proto, abys nám tady nekýchal. Heleno, byla byste tak hodná a přinesla Jiřímu malou whisky? *(Podává jí klíček.)*

MARIE: Opovaž se, Heleno!

RICHARD *(ji okřikne):* Ticho! – Jen malou, Heleno.

HELENA s úsměvem přikývne a vezme si klíč.

(Zašeptá HELENĚ.) Auto jsem dal do pořádku. A kufry už jsou v něm.

HELENA sotva znatelně přikývne a odejde.

VÉVODA: Cos to šeptal mé bývalé snoubence?

RICHARD: Ježto je to tvoje *bývalá* snoubenka, tak ti po tom nic není.

VÉVODA (*se zvedá*): To máš vlastně pravdu. (*Míří za HELENOU.*)

RICHARD: Kam jdeš?

VÉVODA: Chci své bývalé snoubence něco říct.

RICHARD: Doufám, že tě neposlechne a dá ti opravdu jen *malou* whisky.

VÉVODA odejde.

Jak jsem tak přemýšlel, tak jsem došel k dvěma závěrům, milunko.

MARIE: Neříkejte mi „milunko“, vy odporná kreaturo.

RICHARD: Za první, že mě nevýslovně milujete, a za druhé, že je to zcela pochopitelné.

MARIE: Vám zřejmě stačí o whisky jen mluvit a už jste opilý.

RICHARD (*nereaguje na její slova a klidně pokračuje*): A abych se vám za tu lásku odměnil, rozhodl jsem se udělat něco pro vaše blaho. Kdyby o tom někdo napsal povídku, dal by jí patrně titul: „Jak udělal z ženy, která byla v mládí naprosto nesnesitelná, osobu ve zralém věku zcela přijatelnou.“

MARIE: Tak tohle už nemůže být alkohol, to je vážná duševní porucha.

RICHARD (*opět na to nereaguje*): Až se za měsíc podíváte do zrcadla, uvidíte v něm ženu, která bude mít – možná! – úspěch, když se o mě začne znovu ucházet.

MARIE: Takového šílence nevidím ve svém zrcadle nikdy, to budete ujištěn. Ale přesto by mě zajímalo, co jste si to vlastně vzal do hlavy.

RICHARD: To uvidíte, Marie, to uvidíte.

Vstupuje VÉVODA, už bez svrchníku a s blaženým úsměvem. RICHARD na něho pohlédne a zakývá hlavou.

Á já!

VÉVODA: Malou skleničku jsme prostě nenašli.

RICHARD: Tak sis měl do velké nalít jenom na dno.

VÉVODA: To jsem zkoušel, ale pokaždé jsem přelil.

RICHARD: Pokaždé?

VÉVODA: Ano, pokaždé. (*MARIE.*) To vám nikdy neodpustím, vy nelidská stařeno, že jste přede mnou zamykala tak znamennou whisky.

MARIE: Jděte si okamžitě lehnout, vy nechutný opilče!

VÉVODA: „Ten, kdo mě uráží, neokrádá mě o nic. Ten, kdo mi bere čest, okrádá mě o všechno.“ Shakespeare.

MARIE: Vsázím se o pět liber, že ani nevíte, kdo to Shakespeare byl.

VÉVODA: Prohrála jste, byl to majitel realit ve Stratfordu.

RICHARD: Vrať mi ten klíč.

VÉVODA mu ho podává.

Co to? Ty mi ho vracíš bez odmlouvání?

VÉVODA (*s úsměvem*): Proč ne?

RICHARD (*pochopí*): Tys vypil celou tu láhev, ty padouchu!

VÉVODA se jen usmívá.

No počkej, to ti přijde draho.

VÉVODA: Já se tě nebojím. Já se totiž nikoho nebojím.

RICHARD odchází.

MARIE: Kam jdete? Přece mě tu nenecháte o samotě s touhle nepodařenou napodobeninou člověka!

RICHARD: Hned jsem zpátky. Musím se jen podívat, jestli tam opravdu nenechal ani kapku. (*Odejde.*)

MARIE se chce rovněž vzdálit.

VÉVODA: Paní Wislacková!

MARIE se u dveří zastaví.

Nemám sice ani nejmenší chuť s vámi hovořit, ale bohužel musím.

MARIE: Já naštěstí nemusím. (*Chce odejít.*)

VÉVODA: Za okamžik se přesvědčíte o opaku. Posadte se a poslouchejte.

MARIE (*se neochotně vrátí a usedne*): Tak mluvte. Ale krátce, prosím.

VÉVODA: Samozřejmě. Ale jelikož jde o vaši i o moji budoucnost, navrhuji, abychom na pár minut uzavřeli příměří.

MARIE: No prosím.

VÉVODA: Richard a já za několik málo hodin odjedeme. Navždycky.

MARIE: V to pevně doufám.

VÉVODA: Lžete.

MARIE: Snad se nedomníváte, že se mi po vás někdy zasteskne?

VÉVODA: Po mně ne, to vím a mám z toho radost. Ale po Richardovi se vám stýskat bude.

MARIE: Nebude!

VÉVODA: Lžete!

MARIE mlčí.

Tak budete se mnou mluvit otevřeně, nebo ne?

MARIE: Pokusím se.

VÉVODA: Chcete, aby Richard ráno odjel?

MARIE (*po kratičkém zaváhání*): Nechci.

VÉVODA: Máte ho ráda?

MARIE: Nekřičte tolik!

VÉVODA (*tišeji*): Máte ho ráda?

MARIE: Mám, vy protivo!

VÉVODA: Tak proč to nepřiznáte?

MARIE: Máte ponětí, co je to hrdost?

VÉVODA: A co si chcete radši udržet, hrdost, nebo Richarda?

MARIE: Mohl byste mi vysvětlit, proč najednou vedete takovéhle sentimentální řeči?

VÉVODA: Mohl. Nechci odjet tím ranním vlakem.

MARIE: Proč ne?

VÉVODA: Protože jsem si v několika posledních hodinách uvědomil, že jsem se taky zamiloval.

MARIE: Do sebe, co?

VÉVODA: Do sebe, to byste mohla vědět, jsem zamilován už dávno. Teď jsem se zamiloval do Heleny.

MARIE: To ji tedy lituju.

VÉVODA beze slova vytáhne z kapsy bílý kapesník a podrží ho MARII před očima.

MARIE: Co to děláte?

VÉVODA: Připomínám vám, že jsme uzavřeli příměří.

MARIE: No dobře. Tak mluvte dál.

VÉVODA: Zjistil jsem, že mám Heleny plnou hlavu. Když zavřu oči (*zavře oči*), nevidím nic jiného než její hebké vlasy, její líbezná ústa, její útlý krk, její lahodná... (*Gesto, naznačující ňadra.*)

MARIE: Tak dost!

VÉVODA (*otevře oči*): Prosím, když nemáte pochopení pro poezii, budu hovořit prozaicky. Nechci prostě Helenu ztratit, protože ji mám rád...

MARIE: ... a protože víte, že by vás žádná jiná žena neobskakovala tak oddaně jako ona.

VÉVODA zvedne kapesník.

VÉVODA: Marie!

MARIE: Řekli jsme si snad, že budeme mluvit pravdu, ne?

VÉVODA (*přikývne a okamžitě kapesník položí*): Aha, pardon.

MARIE: A co chcete dělat, abyste ji neztratil?

VÉVODA: Zůstanu tady. A když mi pomůžete, tak – ačkoli si to nezasloužíte –

MARIE zvedne kapesník.

– promiňte – tak tu zdržím i Richarda.

MARIE: Jak?

VÉVODA: Samozřejmě lstí. V takhle vážných okamžicích musíme bohužel zapomenout na svoji čest.

MARIE: Pro vás to nebude nic těžkého.

VÉVODA zvedne kapesník.

Promiňte.

VÉVODA zas kapesník položí.

Jaký máte plán?

VÉVODA: Máte ještě slepé střevo?

MARIE: Nemám.

VÉVODA: Škoda. Ale to nic, onemocním tedy já. Podívejte se na mě.

MARIE na něho pohlédne.

Jak vypadám?

MARIE: Protivně.

VÉVODA: Myslím zdravotně.

MARIE: Slabomyslně.

VÉVODA zvedne kapesník.

Promiňte.

VÉVODA: No proto. Jsem interesantně pobledlý?

MARIE: Bez toho „interesantně“.

VÉVODA: To je věc názoru. Hlavní věc, že nemám zdravou barvu.

MARIE: To máte z těch doutníků a z toho alkoholu.

VÉVODA: Zaplat' pánbůh za ně. Mohu tedy zčistajasna upadnout do těžké nemoci, která ani tak bezohledné ženě, jako jste vy...

MARIE nadzvedne kapesník.

Pardon. Která vám nedovolí vyhnat mě k ránu do té chumelenice.

MARIE: A Richard?

VÉVODA: Ten chorého přítele neopustí, na to se spolehněte. (*Najednou se zachmuří.*) Nejsem si ostatně docela jist, jestli se o mě nějaká choroba opravdu nepokouší. (*Sahá si na hlavu a na puls.*) Rozhodně půjdu okamžitě do postele.

MARIE: A já?

VÉVODA: Vy chvíličku počkáte, abych měl čas zatvářit se jako člověk týraný bolestmi, a pak poděšeným hlasem zavoláte Richarda. Vylíčíte mu – s patřičnou úzkostí – jak jsem se z ničeho nic chytil za srdce, jak jsem zesinal a... Hm, to je zvláštní, jak jsem řekl „srdce“, hned mě tadyhle zabořilo. (*Chytí se za levou stranu prsou.*)

MARIE: V životě jsem neviděla tak hnusného hypochondra.

VÉVODA zvedne kapesník.

Pardon, takového hypochondra. A co když Richarda neoklamete?

VÉVODA: Nu, nebude to s ním tak snadné jako s lékaři, ale věřím, že to půjde. Budu velice přesvědčivě sténat.

MARIE: A já se pokusím přesvědčivě naříkat. Tak jděte nahoru.

VÉVODA (*se zvedne*): Aby to bylo naprosto pravděpodobné, musíte mě ovšem velice oddaně obsluhovat.

MARIE: Co můžu dělat? Vybral jste si prostě lehčí úlohu.

VÉVODA: Vybral jsem si úlohu, která předpokládá herecký talent a inteligenci, paní Wislacková.

MARIE chce něco říci, ale VÉVODA honem zamává kapesníkem a pak s úsměvem odejde.

MARIE (*přechází chvíli po místnosti, pak pohlédne na hodiny a s šátečkem u očí začne plačtivě volat*): Richarde! Richarde!

Vstoupí HELENA.

HELENA: Co se stalo, Marie?

MARIE: Jiří...

HELENA: Zase tě rozzlobil?

MARIE: Nene. A bojím se, že nikdy nikoho už nerozzlobí.

HELENA: Jak to?

Stejným vchodem jako prve HELENA vstoupí RICHARD.

MARIE: Chudák nešťastná! Tadyhle sedíme a klidně se navzájem urážíme a on se vám najednou chytí za srdce, zbledne, zalapá po dechu a už leží na zemi.

RICHARD: Kristepane!

HELENA: A kde je teď?

MARIE: Asi nahoře. Maličko se vzpamatoval, zablekotal, že si musí okamžitě lehnout, a odpotácel se. A mě vám to tak rozrušilo, že jsem vůbec nebyla schopná mu nějak pomoci.

RICHARD beze slova odběhne.

HELENA: Opravdu to vypadalo vážně?

MARIE: Mělas ho vidět! Byl jako ten sníh, co venku napadá.

HELENA (*zamíří ke dveřím, kterými odešel VÉVODA a pak RICHARD*):
Půjdu k němu.

MARIE: Ne, počkej, teď tam nechod'. Richard ho jistě svléká a ukládá do postele.

HELENA: A já na něj byla taková zlá. Teď je mi to líto.

MARIE: On se na tebe nezlobí. Vůbec je to lepší člověk, než jsme si obě myslely.

HELENA se podívá na MARIÍ s náhlým podezřením. MARIE se okamžitě ještě víc rozpláče.

A má tě doopravdy rád, holka. Vždyť ty ho máš taky pořád ráda, vid'?

HELENA: No... jako společníka po večeri ho vždycky ráda pozvu.

MARIE: Jen jestli to bude možné.

HELENA: Snad si nemyslíš...

MARIE: Říkám ti, že vypadal jako v posledním tažení.

HELENA (*rázně vykročí ke dveřím*): Já se k němu přece jen podívám.

Ale vtom se vrací RICHARD.

Tak co je, Richarde?

RICHARD: Mně se to nelíbí.

MARIE: Co jsem vám říkala?

HELENA se opět chystá odejít.

RICHARD: Ne, nechodte tam, Heleno. On usnul. Já jsem mu radil, Marie, aby se přestěhoval do vašeho pokoje, tam že to bude mít pohodlnější.

MARIE: A souhlasil s tím?

RICHARD: Neřekl nic, ale asi s tím souhlasil, protože už leží ve vaší posteli.

MARIE (*se přemáhá*): To jsem ráda. Neměla bych mu uvařit trochu čaje?

RICHARD: Spíš kávy, Marie.

MARIE: Ano, ano, trochu dobré, silné kávy. (*Odejde do kuchyně.*)

RICHARD (*zadrží HELENU, která chce jít za MARÍÍ; klidně*): Nic mu není.

HELENA: Ale...

RICHARD: Puls má klidný, teplotu normální...

HELENA: To ještě neznamená...

RICHARD: Všecko je to komedie.

HELENA: Víte to jistě?

RICHARD: Naprosto jistě.

HELENA: Takže...

RICHARD: Takže nám vlastně hrají do ruky.

HELENA: Hrají? Vy myslíte, že Marie taky?

RICHARD: Určitě. A poskytni nám tak nevědomky příležitost, na kterou jsme čekali. (*Jde k oknu a poodhrne záclonu.*) A musíme ji honem využít, zanedlouho tam bude tolik závějí, že bychom jimi neprojeli.

HELENA (*také přistoupila k oknu*): Jednou tu napadalo tolik sněhu, říkala Marie, že tu byli s manželem uvězněni celých čtrnáct dní.

RICHARD: Doufejme, že tentokrát je to zasype nejmíň na měsíc. Pojdme.

HELENA (*trochu zaváhá*): Počkejte, Richarde. Nechcete si to ještě jednou rozmyslet?

RICHARD: Ne, nechci.

HELENA: Uvědomte si, že tu nemají ani jednoho sluhu. A když jim sebereme auto a odjedeme...

RICHARD: Tak jim prokážeme veliké dobrodiní, to jsme si už přece řekli, Heleno. Jedině měsíc společného života pod jednou střechou z nich může udělat normální lidi.

HELENA: Jestli se ovšem už třetí den navzájem nezavraždí.

RICHARD: Ale jděte! Víte dobře, jak jim oběma záleží na životě. A hlady ani zimou tu neumřou, všeho tu mají dost.

HELENA se zasměje.

Co je vám k smíchu?

HELENA: Ale představte si jen Jiřího, jak nosí polena a zatápí v krbu.

RICHARD: Tak si ještě představte Marii, jak poprvé v životě umývá nádobí a stele postele...

HELENA: Máte pravdu, konečně se oba naučí něco dělat. Marie nehne prstem pro Jiřího, Jiří nehne prstem pro Marii, ale oba budou chtít jíst, mít tady teplo a pořádek...

RICHARD: Uvidíte, že až se k nim za měsíc vrátíme...

HELENA: A... vy se vážně chcete k Marii vrátit?

RICHARD: Nu... bylo by mi jí líto, kdyby...

HELENA: Pořád ještě ji máte rád?

RICHARD (*pokrčí rameny; po krátké pauze*): A vy... Jiřího... už ráda nemáte?

HELENA (*se zvolna otočí k RICHARDOVI zády*): Richarde, víte, jaké mám oči?

RICHARD (*bez nejmenšího přemýšlení*): No ovšem. Hnědé. A... a moc krásné.

HELENA (*se usměje; zůstává k RICHARDOVI zády*): To auto jste spravil dobře?

RICHARD: Spolehněte se. Ale hlavně už pojďte.

HELENA hned neodpoví; RICHARD trochu zklamaně.

Či... či pořád ještě váháte?

HELENA (*se k němu konečně obrátí a zadívá se mu do očí*): Naopak, Richarde, teď teprve jsem váhat přestala.

Přistoupí k němu blíž. RICHARD mlčí a opětuje její upřený pohled. I on se k ní o krůček přiblíží. Mimovolně začne zvedat paže, jako by chtěl HELENU obejmout. Najednou sebou trhne, jako by se probral ze

sna. Znervózní a zrozpáčití. HELENA se šťastně usměje a vezme ho za ruku.

Pojďte! Honem! Ať nás ještě nezadrží.

RICHARD horlivě přikývne a oba odběhnou do haly.

Okamžik je scéna prázdná, pak se objeví MARIE. Je překvapena, že nikoho nevidí.

MARIE: Richarde! – Richarde! (Nikdo neodpovídá. MARIE zamíří ke dveřím vedoucím ke schodišti.) Richarde!

Najednou se ozve zvuk nastartovaného automobilového motoru. MARIE na zlomek vteřiny zkamení, pak se řítí k oknu a vyhlédne ven. Auto se vzdaluje. MARIE klesne do lenošky a zoufale vydechne.

Richarde!

Vstoupí VÉVODA v županu.

VÉVODA: Copak tu nikdo neprojeví tolik účasti, aby se šel podívat na umírajícího člověka?

MARIE není schopna slova; jen ukazuje oknem ven.

Co je?

MARIE: Zastavte je! Zastavte je!

VÉVODA: Koho?

MARIE: Odjeli. Oba. Mým autem.

VÉVODA *jde rychle k oknu a vyhlédne ven.*

Zastavte je! Přiveďte je zpátky! No tak, dělejte něco! Proč tu stojíte jako solný sloup?

VÉVODA: Protože nedokážu běžet rychlostí čtyřicet mil za hodinu. Zvláště ne ve vysokém sněhu.

MARIE *(se vzchopila a rovněž přistoupila k oknu):* Ani jejich světla už není vidět.

Začne dupat a tlouct pěstmi na okenní rám.

Sprostáci! Surovci! Padouši! Do smrti už na ně nepromluví.

VÉVODA: Obávám se, že vám k tomu ani neposkytnou příležitost. A mně taky ne.

MARIE *hystericky vzlyká.*

Nebrečte, tím už nic nespravíte. Radši se podívejte, jak chumelí.

MARIE *(se utiší):* Jednou jsme tu tak zapadali sněhem, že jsme se čtrnáct dní nedostali ze dveří.

VÉVODA: Ale to snad byla větší vánice, ne?

MARIE: Mnohem menší.

VÉVODA: Neděste mě! Někdo se sem přece musí dostat, někdo z vesnice.

MARIE: Tenkrát se sem taky nikdo nedostal. A to jsem aspoň byla s nebožtíkem manželem. Ale čtrnáct dní, nebo možná tři neděle s *vámi* – to se přece nedá přežít.

VÉVODA (*sklesne do lenošky*): A co mám říkat já, prosím vás. Já tu musím být s *vámi*.

MARIE (*zamíří ke dveřím ke schodišti*): Já vím, co udělám. Lehnu si do postele a nevstanu, dokud (*ukáže k oknu*) se nevyjasní.

VÉVODA: A nemusíte se zamykat. Do vaší ložnice se ani tomu sněhu nebude chtít.

Opona.

Děkování.

První se děkují RICHARD a HELENA. Když přijdou podruhé, nesou velikánskou svoji svatební fotografii v honosném rámu; vypadají na ní nesmírně šťastně.

Pak se děkuje MARIE a po ní JIŘÍ. A potom přijdou JIŘÍ a MARIE spolu a rovněž si nesou svoji svatební fotografii; tváří se na ní strnule, ponuře, jako lidé ke všemu odhodlaní.

Konec hry.

Poznámka

Postavu sluhy možno vyškrtnout. V tom případě se dialogy ke konci prvního dějství upraví takto:

Po scéně, kdy se MARIE a RICHARD dohodnou, že pojedou spolu do Skotska:

RICHARD: Jinak se ani chovat neumím.

MARIE: To se ukáže. A teď mi přineste plášť.

RICHARD: Copak vy už chcete jít?

MARIE: Ovšem. Je hrozně pozdě a já jsem zvykla být o půl dvanácté v posteli.

RICHARD: Milerád si osvojím stejný zvyk, miláčku. *(Odběhne a okamžitě se vrátí s Mariiným pláštěm. Pomáhá jí do něho.)* Smím vás doprovodit?

MARIE: Není třeba. Přes zahradu to mám pár kroků. *(Vykročí ke dveřím do zahrady.)* Tak tedy ve čtvrtek.

RICHARD: Ano, ve čtvrtek.

Dále beze změny.

A v závěrečné scéně:

VÉVODA: Tak vzhůru k tobě!

RICHARD přikývne a odejde.

HELENA: Ale já vás nevyháním, pánové.

VÉVODA: To bychom taky neodešli, Heleno.

HELENA (*s úsměvem*): Nezapomeňte, že zítra u mě večeříte.

VÉVODA: Kdepak. Už teď se těším.

Vrací se RICHARD, už v plášti. Jiřího plášť nese přes ruku.

HELENA: Dobrou noc, Jiří.

VÉVODA: Dobrou noc, Heleno. (*Vezme si od RICHARDA svůj plášť.*)

HELENA: Dobrou noc, Richarde.

RICHARD: Dobrou noc. Kdybyste věděla, jak jsem šťastný, Heleno!

HELENA: Držím vám palec, Richarde.

VÉVODA: Tak pojď, kamaráde, pojď!

Odejdou dveřmi vpravo.

Poslední výstup beze změny.

Frederick Lonsdale
Manželství na zkoušku
Komedie o třech dějstvích

Edice Drama

Ilustrace na obálce Kaspone/Shutterstock.com

Překlad Jiří Zdeněk Novák

Korektura Jaroslava Bednářová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 17. 1. 2025

ISBN 978-80-274-4390-1 (epub)

ISBN 978-80-274-4391-8 (pdf)

ISBN 978-80-274-4392-5 (prc)